

Mak Jisas Krais Manö Aij u Mak kalî kliñ rîka

*Jon Bî Ñîg Pak Ñeb u God manö hag ñîmidöp
(Mad 3:1-12; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)*

¹ Jisas Krais, God Ñî nîpe manö aij u hagnig gabin.

² God hadame nöp Ñî nîpe Jisas Krais nîp manö haga rö, bî God manö hagep Aisaia, manö anîbu God Manö kalî kliñ rîkôm haga,

“Nöñ! Bî manö yad ud arep u, nöd hag yunö amöm,

adan nöp u lik gi aij ginab. *

³ Bî anîbu, ram mînöñ nîbi bî iru mîdagpal, ram mînöñ kabö nöp mîdöp an au am mîdöm, wiñ alöm hagnab,

‘Bî Kub u auab! Adan sir gîlan giyan gi mîdainim gau,

dum goł pîlu gi mîdainim gau, bîng ral aij gîmim, a ginab,” a ga. *

⁴ God manö hagep bî anîbu nöd anig haga rö nöp me, Jon bî ñîg pak ñeb u amöm, ram mînöñ nîbi bî iru mîdagmîdal, ram mînöñ kabö nöp mîdmîdöp an au mîdö nîñöl gi, nîbi bî gau aulö, kalîp manö hag ñöm hagnîdöp, “Nan si nan naij gîpim gau, nîhön gîng anig gîpun, a gîmim, arö

* **1:2:** Mal 3:1 * **1:3:** Ais 40:3

gipe yad kalöp ñig pak ñinö, God nan si nan naij gipim gau niñöm arö ginab,” a gimidöp. *

⁵ Nipe anig hagö niñöl gi, nibi bi ram minöñ Judia yöp anib gau mideila gau abe, Jerusalem nibi bi mideila gau abe, kale magöñhalö manö nip u niñig arla. Amöm, nan si nan naij gimidal gau, hag waiö lilö, Jon kalip ñig Jodan an au ñig pak ña.

⁶ Pen Jon waliñ nipe u, kaj kamel un udöm gila waliñ ap yimöm, kaj kau hañ dip nagi an u pig limidöp. Nan ñineb nipe u, jon habladin u abe, bom ñig u abe niñmidöp. *

⁷ Nipe nibi bi gau kalip hagmidöp, “Bi yip hain auab u, nipe yad rö wasö; nipe bi kub yabit, yad bi pro. Yad nip niñnö nable ginab. Yad am söl au kugom yimem ma rirup nipe u nagi hubiknam rö lagöp. *

⁸ Yad kalöp ñig nöp pak ñabin u pen nipe apöm, kalöp Ana Ut u nöp pak ñinab,” a ga.

*Jon Jisas nip ñig pak ña
(Mad 3:13-17; Luk 3:21-22)*

⁹ Pen ñin ap, Jisas Nasared daun, ram minöñ Galili midmidöp u arö göm, Jon mideia au auö, Jon Jisas nip ñig Jodan an au ñig pak ña.

¹⁰ Nip ñig pak ñö, Jisas ñig goł au lañ amöm niña, kumi kabö adö lañ piral hiikö, God Ana u yaur dapo rö, Jisas nip u gi aua.

* **1:4:** Ap 13:24; 19:4 * **1:6:** 2Ki 1:8; Mad 11:8 * **1:7:** Ap 13:25

¹¹ Anig göl u gi auö niñöl gi, manö ap kumi kabö adö lañ au niñö apöm haga, “Ne Ñi mîdmagö yad yabił. Nöp niñnö, yip aij yabił göp,” a ga. *

*Seden apöm Jisas niñ co co ga
(Mad 4:1-11; Luk 4:1-13)*

¹² Pen magö anıbu nöp, God Ana u Jisas niñ hag yuö, ram mîñnö kabö nöp mîdmîdöp an gau amöm,

¹³ ñin unbö ñin juöl mîhöp (40) au mîdeia. Anıb gau mîdö niñöl gi, Seden, “Jisas niñ giñö, manö yip u hain göm, naij gan,” a göm, apöm hagdîdöp. Ram mîñnö mîdmîdöp mîgan anıbu ke kain nan gau nöp mîdmîdöp. Pen ejol gau apöm, Jisas niñ abad mîdmîdal. *

Jisas God manö aij u hag ñi mîdeia

¹⁴ Pen hainö gapman bi kub Herod Jon niñ nagi la niñöm Jisas niñe ram mîñnö Galili amöm, God manö aij u niñi bi gau kalıp hag ñöl gi haga, *

¹⁵ “God niñi bi udöm kumi kabö adö lañ au abad mîdeinab ñin hain pör abad mîdmîdim u, mîñi auöp! Nan si nan naij giñim u, niñön giñig anig giñun a giñim arö giñim, God manö aij u, niñö hagöp a giñim, niñ udmim,” a ga. *

*Jisas bi niñe mîhau mîhau uda
(Mad 4:18-22)*

¹⁶ Jisas Ñig Wanö Galili goł au padiöl gi niña, bi kabsał udep madöl mîhau, kabsał udul a giñil, uben ap ud ñig an yan yumil mîdailö. Bi mamil

* **1:11:** Sam 2:7; Ais 42:1; Mad 12:18; Mak 9:7
91:11-13 * **1:14:** Mak 6:17 * **1:15:** Mad 3:2

* **1:13:** Sam

anib mihau hib kale mihönj u, Saimon aip Edru aip.

¹⁷ Jisas kalip mihönj niñöm haga, “Aulö, yad aip ajun, yad kalöp mihönj hag ñi aij ginö, nibi bi udep bi mihau mideinabil,” a ga.

¹⁸ Hagö, niñö hagöp, a gimil, uben gau arö gimil, Jisas aip arlö.

¹⁹ Pen Jisas yöp pro magö ap amöm niña, Sebedi ñi nipe Jems aip, Jon aip ñig magib migan u midöl gi, uben pa gi dö ga u, al dör göl gi midailö.

²⁰ Jisas kalip mihönj niñöm haga, “Kale mihönj auil e!” ga. Jisas anig hagö, kalpe mamil mihau niñmil, nap nip wög gi ñeb bi rīmnāp aip kalip ñig magib adö au arö gimil, Jisas aip arlö.

*Kijaki bi ap nip aban ala u, Jisas hag hönj yua
(Luk 4:31-37)*

²¹ Pen kale daun pro Kapaneam amöm, Juda God nip sabe gep mañu, Jisas Juda magum gep ram raul migan yan amöm, God Manö u hag ñö,

²² nibi bi gau niñöm, pa giti göm hagla, “God lo manö hag ñeb bi gau hagpal rö hagagöp; nipe bi kub yabiti niñ aij göm hagpal rö hagöp,” a gila. *

²³ Pen magö anibu, bi kijaki aban ala ap, magum gep ram raul migan anibu mideia u blafo göm haga,

²⁴ “Jisas bi Nasared nibö! Ne hanip nihön ginig auban? Hanip kijaki gau al pak linig auban aka? Yad nöp niñbin, ne God Ñi Uł nipe u,” a ga. *

* 1:22: Mad 7:28-29 * 1:24: Mak 5:7

²⁵ Hagö, Jisas pen kijaki bi anibu aban ala u nip manö klö hagöm haga, “Manö hagagmön! Bi u nip arö gimön, höñ aru!” a ga.

²⁶ Jisas anig hagö, kijaki anibu bi u nip ud gil gil göm, wiñ kub alöm, höñ ara. *

²⁷ Jisas anig gö, nibi bi mideila gau aiö yabi göm, manö hag niñ hag niñ göm hagla, “U niñhön? Bi i manö gisön nibö manö adö ap dauöp aka? Nipe bi pidöñ halö. Kijaki aiön pi gau manö nipe udöm hagöp rö gipal,” a gila.

²⁸ Nibi bi gau anig hagöl gi, Jisas kijaki aiön pi hag höñ yua manö anibu, ram minöñ Galili gau magöñhalö hag ñilö ara. *

*Jisas gö, Saimon niñbor nip kamñ la
(Mad 8:14-15; Luk 4:38-39)*

²⁹ Pen Jisas, Jems, Jon, Saimon, Edru, kale Juda magum gep ram u arö göm, höñ amöm, Saimon aip nimam Edru aip ram kale u arla.

³⁰ Ram amjaklö, Jisas nip hagla, “Saimon niñbor nipe hañ roman u mab rö inö, han midöp,” a gila.

³¹ Haglö, Jisas am ñimagö kid nipe u udöm ud urak ñö niñöl gi, hañ nipe mab rö ineia u kamñ la niñöm adiñ nan magö kalip ña.

*Jisas gö, nibi bi iru nöp kamñ la
(Mad 8:16-17; Luk 4:40-41)*

³² Pen sidö wad ara magö u, nibi bi nan ga gau abe, nibi bi kijaki aban ala gau abe, Jisas gö kamñ lan, a göm, Jisas mideia au daula.

* 1:26: Mak 9:26 * 1:28: Mad 4:24

³³ Daun pro Kapaneam n̄ibi b̄i gau magōṛḥalō apōm ram ajōṇ iḥ hōṇ nō löyaṇ adō n̄iṇ m̄ideila n̄iṇjōm

³⁴ n̄ibi b̄i iru nōp nan ga gau, Jisas gö, kam̄iṇ la. Kijaki aiōn pi abaṇ ala gau iru nōp hag hōṇ yua. Pen kijaki aiōn pi an̄ib̄ gau Jisas n̄ipe b̄i an n̄iṇ aij ḡila rō, Jisas kal̄ip, “Manō gagmim,” a göm, hag hōṇ yua. *

Jisas m̄igan ap ke amōm, Nap n̄ip sabe göl ḡi m̄ideia

(Luk 4:42-44)

³⁵ Ruō, Jisas hil̄im halō yab̄iḥ urakōm, ram hana u arō göm, daun an̄ibu abe arō göm, am m̄igan ap ke amōm, Nap n̄ip sabe göl ḡi m̄ideia. *

³⁶ Pen b̄i n̄ipe Saimon, b̄i n̄ipe r̄imnap aip, Jisas mai, a göm, n̄ip ul̄hai n̄iṇn̄ig arla.

³⁷ Jisas n̄ip ul̄hai n̄iṇ dam n̄iṇjōm hagla, “N̄ibi b̄i magōṛḥalō nōp mai, a göm, ul̄haiaböl,” a ḡila.

³⁸ An̄ig hageila, Jisas haga, “Hon ram r̄iḥg aglō r̄imnap halō söl aui arun. Yad aubin u, n̄ibi b̄i ram m̄inōṇ m̄igan gau gau kal̄ip manō hag ñ̄inam, a gem, aubin,” a ga.

³⁹ An̄ig hagōm, ram m̄inōṇ Galili aṇ gau ḡi ajöl ḡi, am Juda magum gep ram raul gau amōm, God Manō hag ñöl ḡi, kijaki aiōn pi n̄ibi b̄i kal̄ip abaṇ ala gau hag hōṇ yua. *

Jisas, wös hapeb la b̄i ap gö, m̄itep ga
(Mad 8:1-4; Luk 5:12-16)

* **1:34:** Mak 3:10-12

* **1:35:** Mad 14:23; Mak 6:46

* **1:39:**

Mad 4:23; 9:35

⁴⁰ Wös hapeb la bî ap, Jisas mîdeia au apöm, kugom yîmöm, haga, “Ne wös yîp u kamîŋ laŋ, a gî nabön u, kamîŋ lî nîm,” a ga.

⁴¹ Anîg hagö, Jisas nîp mög nîŋöm ñîmagö mîlöbö löm bî anîbu nîp ud nîŋöm haga, “Yau, gî nabin. Kamîŋ lî,” a ga.

⁴² Nîp ud nîŋö adîŋ kamîŋ la.

⁴³⁻⁴⁴ Pen Jisas bî anîbu nîp manö klö hagöm haga, “Adan aŋ gau nîbi bî rîmnap kalîp nîŋmön, Jisas yîp gö kamîŋ löp, a gîmön, hagagmön. Kabö rö nöp ammön, bî God nîp nan sabe gep u nîp hañ romanŋ ne u yammön hagmön, ‘Wös hapeb yad u kamîŋ löp,’ a gîmön. Anîg hagmön, Mosîs nöd haga rö, nan rîmnap dam bî God nîp nan sabe gep bî u ñîmön, nîpe pak God nîp sabe gî ñö me, nîbi bî gau, bî u mîñî kamîŋ löp, a göm, nîŋnaböl,” a ga. Jisas manö anîbu nöp hagöm bî u hag yuö ara. *

⁴⁵ Jisas anîg haga u pen bî anîbu nîpe amöm, nîbi bî gau abönamö hag ñö ara. Anîg gö, Jisas daun gau waiö ajainîm rö lagö, nîpe amöm nîbi bî iru mîdageila aŋ gau nöp mîdö nîŋöl gî, nîbi bî ram mînöŋ gau gau magörhalö nîp nîŋnîg aumîdal.

2

*Jisas gö, ñîñ ma kala ga bî ap kamîŋ la
(Mad 9:1-8; Luk 5:17-26)*

¹⁻² Ñîñ mîhöp nöp padiö nîŋöl gî Jisas kauyan daun pro Kapaneam auö, Jisas ap mîdöp ram nîpe u, a gîlö, nîbi bî iru nöp apöm gîlö gîlö, ram

* **1:43-44:** Lep 14:1-32

raul manö hag ñeia migan u sisi göm, ajöñ il höñ adö au yañ u rö nöp sisi yöl ga. Pen Jisas kalip God Manö hag ñi midea.

³ Jisas kalip hag ñi midö niñöl gi, bi unbö yigwo mälö u bi rimnap aip, bi ñimagö ma kila ga ap ilöñ löm, dapöm Jisas midea au daula.

⁴ Apöm niñla, nibi bi sisi göl midea niñöm bi ñimagö ma kala ga u nip dam ram adö lañ amöm, ram añ au ud mol juöm yulö, Jisas midea yañ luga.

⁵ Pen kale Jisas gö kamñ linab, a göm, gasi niñ udla u niñöm Jisas haga, “Ñi yad. Nan si nan naij gipañ gau niñem arö gabin,” a ga.

⁶ Anig hagö, Juda lo manö hag ñeb bi rimnap asik midea gau, gasi kale gau nöp niñöm hagla,

⁷ “Bi i niñhön ginig, God nip hag juöm, manö piral hagab? Nibi bi gau nan si nan naij gälö, bi ap pri kalip u lik gi yunim rö lagöp; God nöp me anig ginab,” a gila.

⁸ Pen gasi niñla anibu, adiñ Jisas ke niñöm haga, “Kale niñhön ginig gasi anibu rö niñabim.

⁹ Bi ñimagö ma kila göp u nip niñhön hagnö, kalöp aij ginab? Nan si nan naij gipañ u niñem arö gabin, a ginö, kalöp aij ginab; aka, urakmön köp ne u winig ud aru, a ginö, kalöp aij ginab?

¹⁰ Yad ginö, kale niñabim, Bi Ñi nipe minöñ naböñ il i aunö u, gasi yad ke niñem auagnö. God hagö aunö u me, nan si nan naij gipal u niñem arö ginabin, a ginabin u, arö ginabin,” a ga.

¹¹ Anig hagöm, bi ñimagö ma kila ga u nip haga, “Yad nöp hagabin, urakmön, köp ne u winig udmön ram aru,” a ga.

¹² Jisas anig hagö, nibi bi niñ midlö niñöl gi, bi anibu uraköm, köp bad nipe u winig udöm hada. Anig gö niñöm, nibi bi gau magöñhalö aiö yabiñ göm, God hib nipe u haglö adö arö niñöl gi, hagla, “Nöd nan anibu rö ap gïlö, hon niñagmïdun,” a gïla.

*Jisas Lipai niñ wiñ ala
(Mad 9:9-13; Luk 5:27-32)*

¹³ Jisas kauyan amöm, Niñ Wanö Galili goñ au ajeia niñöl gi, nibi bi iru nöp niñöm mideia au ap magum geila niñöm Jisas kalip God Manö hag ña.

¹⁴ Jisas manö hag ñi piñ göm, adan an au amöl gi niña, Alpias ñi nipe Lipai, bi dakis udep bi ap, wög gïmïdöp ram raul mïgan u asik mideia. Jisas niñ niñöm haga, “Auö, yad aip arul,” a gö, uraköm Jisas aip arlö.

¹⁵ Jisas pen, bi nipe gau aip am Lipai ram u nan ñiñlö niñöl gi, bi dakis udep gau abe, bi nan si nan naij gïla gau abe, Jisas aip ajeila rö, am jïm ñöm nan ñiñeila.

¹⁶ Bi lo manö hag ñeb bi Perisi rïmnap, Jisas nipe bi dakis udep gau aip, bi nan si nan naij gïmïdal gau aip mïdöm nan ñiñeila u niñöm, bi nipe gau kalip hagla, “Jisas niñön gïniñ bi dakis udep gau aip, bi nan si nan naij gïpal gau aip asik mïdöm nan ñiñab?” ö gïla. *

¹⁷ Hageila, Jisas manö anibu niñöm haga, “Nibi bi kamïñ mïdpal gau, wös wameb bi niñniñ aragal; nibi bi nan göp gau nöp wös wameb bi niñniñ arbal. Anib u rö, nibi bi, gi aij gïpun, a gi gasi niñbal gau, kalip udnig auagin; nibi bi, nan

* 2:16: Mad 11:19

si nan naij gipun, a gi gasi niŋbal gau, kalip udnig aubin,” a ga.

Nan magö hil gep

(Mad 9:14-17; Luk 5:33-39)

¹⁸ Jon bi nipe gau abe, Perisi kai bi kale gau abe, ñin rimnap God nip sabe göl gi nöp midaiun, a göm, nan ñiŋagmidal. Ñin ap kale anig geila u niŋöm niŋbi bi rimnap apöm Jisas nip hagla, “Jon bi nipe gau abe, Perisi kai bi kale gau abe, ñin aŋi aŋi nan ñiŋagpal. Pen bi ne gau, niŋhön giŋig anig gagpal?” ö gila.

¹⁹ Hageila, Jisas manö hod riköm haga, “Bi niŋbi udnig giŋab bi ap, niŋmdamam nipe gau aip midöm, aij gö niŋöl gi mideinaböl u me, nan magö arö gagnaböl.

²⁰ Pen hainö, niŋbi bi rimnap apöm, bi kale anibu nip ud areinaböl u, mög gö, ñin anibu nan ñiŋagnaböl.

²¹ Pen waŋij giŋsön niŋbö bad ap udöm, waŋij asöl göm pa gi dö giŋab ramö u al udlö, waŋij giŋsön u klö midöl gi, waŋij asöl giŋab u pak gi dö göm, waŋij kale u rapin nöp pa gi dö gö arnab.

²² “Ñig wain u, u rö nöp. Ñig wain kamij u udöm, kaj meme hañ nöd niŋbö miŋan u hoŋ gi lagpal. Pen niŋhön: hoŋ gi löm mame ñilö, kaj meme hañ u biŋ hagöm, pak gi dö göm hoŋ gi am haknab. Anib u me, ñig wain kamij u, kaj meme hañ kamij miŋan u nöp hoŋ gi lep,” a ga.

Bi ñi nipe God nip sabe gep ñin u Bi Kub midöp

²³ Hainö Juda God nîp sabe gep ñîñ kale ap, Jisas bî nîpe gau aip wid wög an au padiöl gî, bî nîpe gau wid magö rîmnap rîköl gî areila.

²⁴ Anîg gîlô, Perisi bî gau nîñöm, Jisas nîp hagla, “Mîñi God nîp sabe gep ñîñ hon wög gagep u, bî ne gau anîg göl wög göm lo hon rîb juaböl,” a gîla. *

²⁵ Hageila, Jisas haga, “Bac Depid hadame nöp kîyö lö ga aiud kalî kîñ rîkla u, kale nîñagpim ar?” *

²⁶ Hadame nöp bî ne Abiada God nîp nan sabe gep bî kub yabîl mîdmîdöp ñîñ u, Depid bî nîpe gau aip kalîp kîyö lö, God sabe gep ram u amöm, bred nîbi bî yîharîñ gau nîñagpal, bî God nîp nan sabe gep bî gau nöp nîñbal u udöm, bî nîpe gau kalîp ñö ñîñla. *

²⁷ “God nîpe ñîñ yîharîñ mîdep manö u nöd hagöm, hainö nîbi bî gî laga; nîbi bî gî löm, ake löm mîd aij gîlan, a göm, ñîñ ap yîharîñ mîdaiöl, a ga. *

²⁸ Anîb u, hon nîñbun, Bî Ñî nîpe God nîp sabe gep ñîñ u abe Bî Kub mîdöp,” a ga.

3

Jisas bî ñîmagö kîla ga ap, God nîp sabe gep ñîñ u gö, kamîñ la

(Mad 12:9-14; Luk 6:6-11)

¹ Ñîñ ap pen, Jisas kauyan Juda magum gep ram u amöm nîña, bî ñîmagö kîla ga ap ram raul mîgan anîbu ap mîdeia.

* **2:24:** Dud 23:25

* **2:25:** 1Sa 21:1-6

* **2:26:** Lep 24:5-9

* **2:27:** Dud 5:14

² Nibi bi mideila gau rimnap, Jisas nihön rö gö, nıp dam manö kub hagun, a göm, bi anıbu God nıp sabe gep ñın i gö kamıñ lınab aka göm, agamıñ nıñ ij halö li mideila.

³ Jisas pen bi ñımagö kıla ga u nıp haga, “Urakmön, aui au,” a ga.

⁴ Hagö, nıpe mideia au gılañ auö, Jisas nıbi bi anıb gau kalıp haga, “God nıp sabe gep ñın u nihön gep? Aij gep aka naij gep? Nibi bi gau kalıp mög nıñun gıno kamıñ aröl, aka gası naij nıñun arö gıno, umöl?” ö ga. Hageia, kale nıp pen manö ap hagagla. *

⁵ Jisas manö udagun, a göm, nıñla bi anıb gau, Jisas kalıp nıñö, mulu luga. Jisas kalıp gau gau nıñ damöm sılık la. Anıg göm, bi ñımagö kıla ga u nıp haga, “Ñımagö ne mılöbö li!” a ga. Hageia, ñımagö mılöbö lö nıñöl gi, kamıñ la.

⁶ Anıg ga nıñöm, bi Perisi Juda magum gep ram u arö göm, Herod bi nıpe gau mideila au amöm, manö hag nıñ hag nıñ göm, “Jisas nıp aige gun al pak lun?” ö gıla. *

Nibi bi iru nöp Jisas hain gıla

⁷⁻⁸ Jisas pen bi nıpe gau udöm, amöm Ñıg Wanö Galili goł au am mideila. Pen nıbi bi Galili nıbö iru nöp nıp hain göm aula. Nıpe nan nihön nihön gımidöp adö u haglö gau arö nıñöl gi, Judia nıbi bi rimnap, Jerusalem nıbi bi rimnap, ram mınöñ Idumia nıbi bi rimnap, ñıg Jodan böñ lödañ nıbi bi rimnap, daun kub mıñöp Daia Saidon nıbi bi rimnap, nıbi bi iru yabıl Jisas nıp nıñnıg aula.

* 3:4: Luk 14:3 * 3:6: Mad 22:15-16

9-10 Jisas nîbi bî iru nöp gö, kamîŋ la u me, nîp ud nîŋno kamîŋ linîm, a göm, nîbi bî iru nîbanö yabił apöm, nîp cîro cîro ñöl gî auö, bî nîpe gau kalîp hagö, ñîg magîb ap ud lîla. *

11 Pen nîbi bî kîjaki aiön pi nan nîhön aban̄ ala gau, Jisas nîp nîŋöm, mînön̄ yan̄ lug paköm, manö kub hagöm, “Ne God Ñî nîpe!” a gîmîdal. *

12 Jisas pen kîjaki aiön pi gau kalîp manö klö hagöm haga, “Yad Bî an mîdpin u waiö hagagmim wasö,” ga. *

*Jisas bî nîpe unbö mîgan lan̄ uda
(Mad 10:14; Luk 6:12-16)*

13 Pen Jisas ram mînön̄ nö ap amöm, bî nîpe udnîg ga gau hagö aueila haga,

14 “Yad kalöp bî unbö mîgan lan̄ udpin u, kale yad aip ajmim, bî manö yad ud arep gau mîdmim, kalöp hag yunö, ammim nîbi bî gau kalîp God Manö aij u hag ñî nabim.

15 Yad kalöp hagabin u me, kîjaki aiön pi nan gau u rö nöp hag yunabim,” a ga.

16 Jisas bî nîpe uda anîb gau hib kale me, ap Saimon, hainö Jisas hib nîpe ap Pida a ga. *

17 Ap Jems, nîmam ap Jon, nap kalpe mîhön̄ hib u Sebedi. Jisas kalîp mîhön̄ Boanerges a ga. Hib anîbu il u “Rîmu Bî”. *

18 Bî nîpe ap Edru; ap Pilip; ap Badolomyu; ap Madyu; ap Domas; ap Jems, Alpias ñî nîpe; ap Padias; ap Saimon, nîp Saimon Selod a gîmîdal.

* 3:9-10: Mad 14:36 * 3:11: Luk 4:41 * 3:12: Mak 1:34

* 3:16: Jon 1:42 * 3:17: Luk 9:54

19 Pen ap Judas Iskariod. Nipe me hainö Jisas níp mumug ga.

Jisas níp kɨjaki aban alöp, a gɨla

20 Pen Jisas ram ap arö, kauyan nɨbi bɨ iru nöp ap magum gɨ mɨdeila nɨñöm, bɨ nipe gau aip nan ñɨñöl rö laga.

21 Anɨg gö, nɨbi bɨ rɨmnap Jisas hauɫ alöp a gɨlö nɨñöm, nime, nɨmam bɨ níp uɫ gɨnɨg aula.

22 Pen lo manö hag ñeb bɨ Jerusalem nɨbö aula gau hagla, “Kɨjaki aiön pi nan gau nap kale Bielsebul Jisas níp aban alöp rö, aiön pi nan gau hag yuab,” a gɨla. Manö piral anɨbu hageila,*

23 Jisas nipe nɨñöm, nɨbi bɨ gau kalɨp hagö aueila, manö adö anɨbu manö hod rɨköm haga, “Seden aige göl göm Seden níp hag yunab?”

24 Nɨbi bɨ ram mɨnönj añɨ ap kale ke nöp pen pen gɨnaböl u, mɨgan anɨbu asɨk ke ke lɨnaböl.

25 Pen amɨlap apɨlap gau u rö nöp pen pen gɨnaböl u, asɨk ke ke lɨnaböl.

26 Anɨb u rö, Seden nipe ke kɨjaki aiön pi nan nipe gau hag yueinab u, asɨk ke ke löm böñ nöp lug paknab.

27 “Bɨ kal yabɨɫ ap ram nipe au mɨdö nɨñöl gɨ, bɨ ap apöm, nan nipe gau ud aragnab; nöd bɨ kal anɨbu níp nagɨ adɨk löm me, am nan ram nipe gau mɨdöp u ud arnab.

28 “Pen nɨñ aij gɨmim! Nɨbi bɨ gau nan si nan naij nɨhön nɨhön gɨnaböl u, God nɨñöm arö gɨnab. God níp hag junaböl u, nipe nɨñöm arö gɨnab.

* 3:22: Mad 9:34; 10:25

29 Pen Ana U† u n†p hag junaböl u, God n†ñöm arö gagnab. Nan si nan naij g†nab an†bu pör nöp m†deinab,” a ga.

30 Jisas n†p, “K†jaki aiön pi nan gau n†p aban alöp,” a geila u me, an†g haga.

Jisas n†me n†mam b† gau

31 Pen Jisas n†me n†mam b† apöm, höñ löyan m†döm, b† ap n†p, “Ne am Jisas n†p hagö auan,” a g†la. *

32 An†b u, n†bi b† ram raul m†gan yan Jisas n†p b†g g†gabö g† as†k m†deila gau n†p hagla, “Name nañ†n namam b† gau höñ yan am m†döm, ‘Ne aue,’ gaböl,” a g†la.

33 An†g hageila, Jisas haga, “Ami yad, mam yad b† an?” ö ga.

34 An†g hagöm, Jisas n†bi b† m†deila gau n†ñ padiöl g† haga, “Kale me ami yad, mam yad m†dpim.

35 N†bi b† God hagöp rö g†pal gau me, mam yad, añ yad, ami yad m†dpal,” a ga.

4

*Jisas, b† nan y†ñ y†möb u, manö hod r†köm haga
(Mad 13:1-9; Luk 8:4-8)*

1 Jisas Ñ†g Wanö Galili go† au amöm, n†bi b† gau kal†p kauyan manö hag ñ† m†dö n†ñöl g†, n†bi b† iru yab†† nöp ap magum g†la. An†g geila, Jisas ñ†g mag†b ap adö u as†köm, am ñ†g an söl au m†döl g†, n†bi b† ñ†g go† gau urak m†deila gau kal†p manö hag ña. *

* 3:31: Mak 6:3; Jon 2:12; Ap 1:14 * 4:1: Mak 3:7-9; Luk 5:1-3

² Manö anib gau manö hod riköm adö ke ke iru nöp hag ña. *

³ Manö adö ap manö hod riköm haga, “Manö hagnig gabin i niñim! Bi ap wög adiñ nipe u wid yiñ ranañ, a göm, ud yuö arö niñöl gi,

⁴ rimnap adan arep adö au lugö, yaur gau apöm ñiñnaböl.

⁵ Rimnap kabö adö mñnönj pro pro linab au lugöm rannab u pen

⁶ kiðil yuö aragnab rö, siðö niñöm, mñlep ginab.

⁷ Rimnap gilikasi mideinab añ au lugöm, rannab u pen gilikasi gau pñmamu gi pak ñiñö, magö pilagnab.

⁸ Pen yiñ rimnap mñnönj aij adö u lugöm, ran aij göm, magö pil aij ginab. Rimnap magö ñin juöl ado gi da siðun lañ (30) rö pilnab, rimnap magö ñin juöl mihau niñan (60) rö pilnab, rimnap ñin juöl unbö mamid u (100) rö pilnab,” a ga.

⁹ Jisas manö anibu hag pis göl gi haga, “Kale niñi bi gasi rimid midainim gau, manö hagabin i rimid li niñ aij gimim,” a ga.

*Jisas ai ginig göm manö hod rik hagmidöp
(Mad 13:10-17; Luk 8:9-10)*

¹⁰ Jisas manö hagö niñöl gi, niñi bi niñ mideila anib gau ke ke arla niñöm bi nipe unbö migan lañ gau abe, niñi bi nipe rimnap halö abe, Jisas nip hagra, “Manö hod rikmön hagpan il u niñön?” ö gila.

* 4:2: Mad 13:34; Mak 4:33-34

¹¹ Hageila haga, “God nîbi bî udöm abad mîdeinab manö u, God gö kale niñbim u pen nîbi bî gau kalîp hod rîkem nöp hag ñabin.

¹² Anîg gînö, bî God manö hagep ap God Manö kalî kliñ rîkôm haga rö nöp gî nab. Nîpe haga, ‘Amgö niñnaböl u pen nan rîmnap niñagnaböl.

Manö niñnaböl u pen manö îl hagöp anîg rö göm niñagnaböl.

Niñ aij gîblap, God nîp hag niñai blap, nan si nan naij gîpal gau niñöm arö gîböp,’ a gîla,” a ga. *

Jisas bî nan yîñ yîmöb manö hod rîkôm haga u, manö îl u hag ña

(Mad 13:18-23; Luk 8:11-15)

¹³ Jisas anîg hagöm kalîp haga, “Manö hod rîkem hagpin anîbu niñagpin u, hainö manö rîmnap halö hod rîk hageinabin u, aigöl gîmim niñnabim?” ö ga.

¹⁴ Wid yîñ u, God Manö nîpe u, a gem, hagpin.

¹⁵ Yîñ rîmnap adan arep adö au lug nab, a gîpin u, nîbi bî gau God Manö niñnaböl u pen magö anîbu nöp Seden apöm manö anîbu ju ud ar nab, a gem, hagpin.

¹⁶⁻¹⁷ Pen yîñ rîmnap kabö adö mînöñ pro pro lî nab au lugöm, rannab u pen kîdîl yuö aramöm pîdöñ gagö, sîdö niñöm mîlep gî nab, a gîpin u, nîbi bî gau God Manö u gîsön magö u niñlö aij gö niñöl gî, udnaböl u pen yöp pro pro magö u mîdlö niñöl gî, mîñör rîmnap aunab aka bî gau kalîp gî naij gî naböl niñöm manö anîbu arö gî naböl, a gem, hagpin.

* **4:12:** Ais 6:9-10; Ap 28:26-27

18 Yiŋ riŋnap giŋikasi aŋ au lugöm rannab, a giŋpin u, niŋbi bi God Manö niŋnaböl u pen

19 wög waryö, ram köp haneb, kaj nan gau gasi iru niŋöm, ru kiŋbap, uŋpö mani nan gau gasi iru niŋöm, nan gau gau nöŋ gasi niŋnaböl u me, God Manö u piŋmamu giŋ pak niŋjö, magö piŋlagnab, a gem, hagpin. *

20 Wid yiŋ miŋnönŋ aij adö au lugnab a giŋpin u, niŋbi bi God Manö niŋöm, niŋ udeinaböl niŋöm magö niŋ juöl ado giŋ da siŋduŋ laŋ (30), aka niŋ juöl miŋhau niŋgaŋ (60), aka niŋ juöl unbö mamid u (100) rö piŋnab; gasi anibu niŋnem hagpin me u,” a ga.

*Hapö lauöm adö aulik lep
(Luk 8:16-18)*

21 Jisas pen kauyaŋ manö ap hod riköm haga, “Niŋbi bi gau hapö lauöm rin cög miŋgan gau aka abaŋ adö hanbal mo gayik gau piŋ gagnaböl; adö aulik liŋlö mailö giŋnab. *

22 Anib u rö, niŋhön niŋhön miŋni piŋ göl midöp u, hainö waiö lö niŋnaböl. *

23 Kale niŋbi bi gasi riŋmid midainim gau, manö hagabin i riŋmid liŋ niŋ aij giŋmim,” a ga.

24 Kalip manö ap haga, “Manö niŋnabim u, rik dam niŋ aij giŋmim. Kale niŋbi bi gau kalip manö kub hagmim, pen aige rö niŋmim a giŋnabim u, God niŋpe niŋöm kalöp ke u rö nöŋ manö kub hagöm, pen u rö nöŋ unbö rö niŋmim a giŋnab. Pen

* 4:19: Mad 19:23-24 * 4:21: Mad 5:15; Luk 11:33 * 4:22: Mad 10:26; Luk 12:2

nipe kalöp pen rımnab halö adö laŋ abe ñımim a gınab. *

²⁵ Nıbi bı nan rımnab mıdöp gau rımnab halö udnaböl; pen nıbi bı nan rımnab mıdagöp gau, nan rımnab pro pro mıdöp u halö ud arnaböl. *

Krais manö aij u hag ñılö arö, nıbi bı iru nöp nıŋ udnaböl

²⁶ Jisas manö ap manö hod rıköm haga, “God nıbi bı udöm abad mıdeinab u, aiud adö i rö mıdöp. Bı wög nap ap wid yıŋ ranan, a göm, dam wög naböŋ nipe gau yunab.

²⁷ Wid yıŋ wög naböŋ au yuöm, han ajö nıŋöl gı, marep göm, rannıg gab. Aigegö göm ranöb, a göm, nıŋagnab.

²⁸ Mınöŋ u ke gö, sıŋp hañauöm, ranöm, magö pılöm, po gınab.

²⁹ Pen wög naböŋ nap nıbö u po gö nıŋöm, rık dam lep ñın u auöp, a göm, ru aglame u damöm, rık daunab,” a ga. *

*Jisas mab masded u, manö hod rıköm haga
(Mad 13:31-32; Luk 13:18-19)*

³⁰ Jisas anıg hagöm haga, “God nıbi bı udöm abad mıdeinab u, aiud nıhön rö udem hagnö nıŋnabim?

³¹⁻³² Me, mab masded yıŋ rö u, a gınam. Nan yıŋ rımnab kub yımbal gau pro ranöb, pen masded yıŋ u pro yabıt yımlö, ran kub göm, ramö alö, yaur gau apöm hai anıb gau lı mıdpal,” a ga.

* **4:24:** Mad 7:2 * **4:25:** Mad 13:12; 25:29; Luk 19:26 * **4:29:** Joe 3:13; Rep 14:15

*Jisas manö hod rîkôm hagmîdöp
(Mad 13:34-35)*

³³ Jisas nîbi bî gau kalîp manö hod rîkep anîb gau rō iru nöp hag ñîmîdöp; anîg göm, manö aij u kalîp hag ñîmîdöp. Kale manö nîŋ aij gî naböl manö u nöp kalîp hag ñîmîdöp; manö nîŋ aij gagnaböl manö u hag ñaga.

³⁴ Nîpe kalîp manö hod rîkôm nöp hag ñîmîdöp. Hainö bî nîpe gau aip ke mîdöl göm, manö îl magöŋhalö hag ñî aij gîmîdöp.

*Jisas hagö, hadal ur ga
(Mad 8:23-27; Luk 8:22-25)*

³⁵ Ñîn anîbu nöp ram dugöp magö u, Jisas bî nîpe gau kalîp haga, “Ñîg wanö böŋ lödaŋ arun,” a ga.

³⁶ Anîg hagö, bî nîpe gau nîbi bî iru nöp ap mîdeila gau kalîp arö göm, ñîg magîb Jisas mîdeia mîgan u ranöm, hadla. Ñîg magîb rîmnap halö aip arla.

³⁷ Anî arlö nîŋöl gî, adîŋ pînöm asad apöm, ñîg si ral ñîg magîb mîgan u amöm, am lugnîg rō ga.

³⁸ Jisas nîpe pen ñîg magîb mîgan adîŋ lajîŋ adö, nabîc îlön löm haneia nîŋöl gî, bî nîpe gau nîp am aŋa göm hagla, “Manö hag ñeb bî, hon magöŋhalö umnîg gabun gasî u nîŋagpan ar?” a gîla.

³⁹ Hageila, Jisas urakôm, pînöm asad udeia u abe, ñîg si ral aueia u abe, agamîj mîd a gö, pînöm asad udeia u hir göm, ñîg si ral aueia u böŋ nöp ur göm ga.

⁴⁰ Pen Jisas bi nipe gau kalip haga, “Kale niñön giñig piñiñ gabim? Kale niñ udep magö kale pro ap mîdöp niñöm piñiñ gabim aka?” ga.

⁴¹ Hagö, kale aiö göm, pen hag niñö pen hag niñö göm hagla, “Bi anibi an? Aige gö göm hagajip, pinöm asad udajip u abe, ñig si ral auajip u abe, manö nip u niñöm, hagöp rö göp?” ö gila.

5

Kijaki bi ap nip aban al mîdeia u, Jisas hag höñ yua

(Mad 8:28-34; Luk 8:26-39)

¹ Jisas bi nipe gau aip ñig magib udöm, Ñig Wanö Galili juöm, ram minöñ Gerasa nibi bi mîdeila böñ lödan adö amjaköm,

² ñig magib u arö göm, ujanid lugö niñöl gi, magö anibu nöp, kijaki aban al mîdeia bi ap, wip rigöl migan gau nibö apöm, Jisas mîdeia au aua.

³⁻⁴ Bi anibu wip rigöl gila kabö migan gau han ajmîdöp. Nip pör sen udöm, ñimagö ma nipe gau li ribikmîdal u pen sen gau gö, pa gi dö gö, armîdöp. Nipe klö yabit gi mîdöp u me, nip gîlö gasi niñnim rö laga.

⁵ Sidö an, sibön yan, wip rigöl gîmîdal kabö migan gau abe, nö ilö gau abe, gauḡ göl göm, kabö udöm, hañ roman nipe ke ribmîdöp.

⁶ Pen ñin anibu, nipe Jisas nip yijig niñöm, gi dö gi amöm, Jisas mîdeia au kugom yimö,

⁷⁻⁸ Jisas kijaki bi anibu nip aban al mîdeia u nip haga, “Ne kijaki aiön pi, bi i nip arö gîmön höñ aru!” a ga.

Hageia haga, “Jisas, God klö unbö ke yabił Nı̄ nı̄pe. Yı̄p nı̄hön gı̄nı̄g auban? Manö nı̄ñö hagmön, ‘God nı̄ñ mı̄döp rö, yad nöp ilön mab rö ñagnabin,’ a gı̄mön!” a ga. *

⁹ Anı̄g hagö, Jisas bı̄ anı̄bu nı̄p haga, “Hı̄b ne nı̄hön?” ö ga.

Hageia haga, “Yı̄p kı̄jaki iru nöp aban alöp rö, hı̄b yad ‘Iru Nöp,’ ” a ga.

¹⁰ Nı̄pe Jisas nı̄p, kı̄jaki aiön pi gau ram mınön ke mılö gau hag yuagmön, a göm, hag nı̄ñöl gı̄ nöp mı̄deia.

¹¹ Pen magö anı̄bu, kaj iru yabił amıl ñı̄ñeila sınan ba anı̄b gau.

¹² Anı̄b u, kı̄jaki gau Jisas nı̄p neb neb göm hagla, “Hanı̄p hagö, amun kaj gı̄lan kalı̄p yuö hiı̄kun,” a gı̄la.

¹³ Anı̄g haglö, Jisas yau a gö, kı̄jaki gau bı̄ anı̄bu nı̄p arö göm, amöm kaj gau kalı̄p yuö hiı̄klö, magöñhalö du dausan rö pı̄g ju rul yan amöm, gı̄ dam ñı̄g wanö yan paköm, magöñhalö ñı̄g ñı̄ñöm um hakla.

¹⁴ Pen bı̄ kaj mukmı̄dal gau, ga anı̄bu nı̄ñöm, am daun anı̄bu abe, ram mınön gau abe, manö anı̄bu hag ñı̄lö nı̄ñöl gı̄, nı̄bi bı̄ gau am nı̄ñun, a göm, Jisas mı̄deia au aula.

¹⁵ Apöm nı̄ñla, bı̄ nöd kı̄jaki iru nöp aban ala anı̄bu, walı̄j yımöm, mı̄d aij göm, ası̄k mı̄deia. Nı̄ñlö, anı̄nı̄n gö pı̄ñı̄ñ gı̄la.

¹⁶ Nı̄bi bı̄ nöd mı̄deila gau, nı̄bi bı̄ hain aula gau kalı̄p, bı̄ kı̄jaki aban al mı̄deia bı̄ u nı̄p Jisas nı̄hön

* 5:7-8: Mak 1:24

nihön ga u hag ñla. Pen kaj gau kalip nihön nihön ga u abe hag ñla.

¹⁷ Pen nibi bi anib gau, manö hagla anibu niñöm, Jisas nip manö neb neb göm hagla, “Ram minöñ hon i arö gimön arul!” a gila.

¹⁸ Hageila, Jisas ñig magib udöm arnig gö, bi gö kamij la u nip neb neb göm haga, “Yad aip arul aka?” ga.

¹⁹ Hageia, Jisas bi u nip wihö göm, haga, “Ram ne arammön, nibi bi ne gau kalip, Bi Kub nöp mög yabıl niñöm, nihön nihön göp manö u magöñhalö hag ñimön,” a ga.

²⁰ Hagö, bi anibu ram minöñ Dekapolis an au, daun gau gi ajöl gi, Jisas nip nihön nihön ga u, nibi bi gau kalip hag ñö, kale magöñhalö aiö yabıl gila.

*Jisas gö, nibi ap lamij la, pai uma ap uraka
(Mad 9:18-26; Luk 8:40-56)*

²¹ Jisas pen ñig magib udöm, kauyan ado gi am Ñig Wanö Galili böñ lödan goł au midö niñöl gi, nibi bi iru nöp nip aula.

²²⁻²³ Bi ap hib nipe Jairas. Nipe Juda magum gep ram ap abad midmidöp. Jairas Jisas nip niñöm, ap mideia au kugom yimöm haga, “Pai pro midmagö yad u umnig gab. Ne yad aip aumön nip ud niñö, urak aran,” a ga.

²⁴ Hagö, Jisas uraköm Jairas aip arlö niñöl gi, nibi bi iru nöp amöm, Jisas nip ciro ciro ñöm an an löm ud areila.

²⁵ Pen nibi ap, nipe nibi adan ajmidöp mi unbö migan lan la.

26 Nibi anibu wös wameb bi gau kalip, yip gilö kamij lañ, a göm, mani nipe magöñhalö hadö raua u pen nip gilö kamij lagöm, rapin kub yabit ga.

27-28 Pen nipe Jisas gimidöp manö u haglö niña rö, am waliñ bad nip u ud niñnö kamij linab, a göm, nibi bi iru mideila añ au jöl adö apöm, waliñ nip u ud niñö,

29 magö anibu nöp hagape lugmidöp u mitep gö, añ nipe au yañ niña, nip nan ga u kamij la.

30 Pen Jisas ke niña, klö nipe rimnap ara niñöm, ado göm, nibi bi iru mideila gau kalip haga, “Waliñ yad u ban ud niñöb?” ö ga. *

31 Hageia, bi nipe gau hagla, “Nibi bi iru nöp nöp ciro ñaböl u, niñön ginig yip bi an ud niñöb, a gimön, hagabön?” ö gila.

32 Pen Jisas manö kale hagla u udagöm, yip bi an ud niñöb, a göm, ulhai niñöl gi mideia.

33 Pen nibi anibu, nip niñön niñön ga u niñöm, piñiñ göm gil gil göl gi apöm Jisas mideia ma iñ nipe au kugom yimöm, nip kamij la manö u magöñhalö waiö hag ña.

34 Jisas pen nip haga, “Pai yad. Jisas yip gö kamij linab, a gimön, niñ udpan rö, nöp ginö kamij löp me u. Ne arammön mid aij gimön,” a ga. *

35 Jisas manö anibu hagö niñöl gi, Jairas bi nipe rimnap, ram nipe au nibö apöm hagla, “Pai ne u hadö umöb; hag ñeb bi i hagö, ma ilön auagnim, ado gi arnim,” a gila.

* 5:30: Luk 6:19 * 5:34: Mak 10:52; Luk 7:50; 17:19

³⁶ Anig hagla u pen Jisas manö kalip u udagöm, Jairas nîp haga, “Pîñîŋ gagmön; gasî klö gî nîŋmön,” a ga.

³⁷ Jisas anig hagöm, nîbi bî gau aip aragnabun, a göm, kalip anîb gau hag löm, Pida u, Jems u, Jems nîmam Jon u, kalpe yam nöp ut gî ara.

³⁸ Kale Jairas ram u amjaköm Jisas nîŋa, nîbi bî manö pîg hagöm, mîtöŋ magö göl gî mîdeila.

³⁹ Ram raul mîgan yan amöm haga, “Nîhön gînig manö hauî gîmim, mîtöŋ gabim? Pai u umagöp; yîharîŋ hon hanab,” a ga.

⁴⁰ Anig hagö, nîp mîhol gîlö, kalip hag höŋ yuöm, pai nîme nap ber u udöm, bî nîpe kabö u udöm, ut gî pai u um mîdeila ram raul mîgan yan ara.

⁴¹ Amöm, pai anîbu nîmagö kîd nîp u udöm, Arameik manö löm haga, “Dalida kom!” a ga. Manö haga anîbu îl me, “Pai pro! Nöp hagabin, urak!” *

⁴² Jisas nîp manö hagö, magö anîbu nöp uraköm, ap ran ap lugö nîŋöl gî, nîbi bî gau aiö yabîl gîla. Pai anîbu mî nîpe unbö mîgan lan ara.

⁴³ Nîbi bî mîdeila gau aiö gîlö nîŋöl gî, Jisas manö klö hagöm haga, “Gîpin anîbu nîbi bî gau kalip waiö hag ñagmim,” a ga. Anig hagöl gî kalip haga, “Pai u nîp nan magö rîmnap nîbe nîŋaŋ,” a ga.

6

*Nasared nîbi bî Jisas nîp nîŋ udagla
(Mad 13:53-58; Luk 4:16-30)*

* 5:41: Luk 7:14

¹ Jisas bi nipe gau u† gi ram minöŋ anibu arö göm, daun nipe ke Nasared ara.

²⁻³ Am midöm, Juda God níp sabe gep ñin u, magum gep ram u amöm, nibi bi iru nöp ap mideila gau kalíp manö hag ñö niŋöl gi, aiö göm hagla, “Bi anibi kapeda ram minöŋ i nibö bi, Maria ñi nipe ap. Nimam nipe u Jems, Josep, Judas, Saimon me. Niñin bi nipe gau aip midpun i. Pen manö aij anibu gai nibö niŋöm hagöp? Nan gagep rö aigöl göm göp?” ö gila. Anig hagöm, níp udagla. *

⁴ Pen Jisas kalíp haga, “Bi God manö hagep gau, ram minöŋ migan rímnáp gi ajlö, bi kub hon, a göm, udnaböl u pen ram minöŋ kale ke gau, manö kalpe u udagnaböl,” a ga. *

⁵ Níp niŋ udagla u me, nan gagep rö rímnáp ginim rö laga; nibi bi nan ga gau mihöp nöp ud niŋö, kamŋ la.

⁶ Pen Nasared nibi bi níp niŋ udagla u niŋöm Jisas aiö yabi† ga.

Jisas bi nipe unbö migan laŋ, wögyip gimim, a göm, hag yua

(Mad 10:5-15; Luk 9:1-6)

Jisas pen ram rílig aglö ram minöŋ anib gau gi ajöl gi, nibi bi gau kalíp God Manö u hag ña.

⁷ Ñin ap bi nipe unbö migan laŋ gau wiñ alö aueila haga, “Bi mihöp ke, bi mihöp ke ram minöŋ gau ke ke ammim, manö aij yad u hag ñimim. Yad kalöp hag yuabin rö, manö hag ñi

* 6:2-3: Jon 7:15 * 6:4: Jon 4:44

ajöl gî, kijaki aiön pi nan gau hag yunig, hag hön yunabim,” a ga.

⁸ Manö ap pen haga, “Arnig gîmim u, nan ñiñeb, wañib, mani ud aragmim; ilön naböñ u nöp ud armim. *

⁹ Ma rîrup lîmim pen sior mîlö añi nöp lîmim armim; sior rîmnap halö ud aragmim.

¹⁰ Ram ap arbe kalöp hag udaiöl, ram anibu nöp mîdmim, wög gî pîs gîmim, daun anibu arîk arnig gîmim ñin u nöp armim.

¹¹ Pen ram mîñöñ ap amjakpe kalöp hag udöm, manö kalöp u niñagaiöl, ram mîñöñ anibu arîk arnig, niñlan, a gîmim, ma haþîþ pakpe lugö armim,” a ga. *

¹² Jisas anig hagö, bi nîpe unbö mîgan lan gau, kale ram mîñöñ gau gau amöm, nîbi bi gau kalîp manö hag ñöl gî hagla, “Nan si nan naij gîpim u, niñhön gîñig anig gîpun, a gîmim, arö gîmim,” a gîla.

¹³ Anig hagöm, kijaki aiön pi nîbi bi aban al mîdeia gau hag hön yuöm, nîbi bi nan ga gau wel li ñîlö, kamîñ la. *

Herod hagö, Jon Bi Ñig Pak Ñeb nabîc cög nîpe u rîb gî dö gîla

(Mad 14:1-12; Luk 3:19-20; 9:7-9)

¹⁴ Pen Jisas ga rö manö u, ram mîñöñ rîgon rîgon gau arö, kiñ Herod u rö nöp niña. Nîbi bi gau, manö anibu hag amîl apîl göl gî, rîmnap hagla, “Jon bi ñig pak ñeb umö rîgöl gîla u,

* **6:8:** Luk 10:4-11 * **6:11:** Ap 13:51 * **6:13:** Jem 5:14

kauyan uraköm me, apöm nan gagep rö anib gau gab,” a gila. *

15 Rimnap hagla, “Bî anibu bî ne Ilaija,” a gila. Pen bî rimnap hagla, “Bî God manö hagep hadame nöp midmidäl rö bî ap apöm midöp,” a gila.

16 Pen kin Herod nipe niñöm haga, “U Jon bî ñig pak ñeb nöd uñam rib gi dö ginö u nöp uraköm, apöm anig gab,” a ga.

17-19 Pen niñön: nöd Herod, nimam Pilip nibin Herodias nip uda. Udö, Jon “Gipan anibu, gi naij gipan. Bî nuwöt nipe udagnab,” a ga. Pen Jon anig hagö, Herodias Jon nip niñö mulu lugö hagö, Herod bî nipe gau rimnap hag yuö, amöm Jon nip nagî lila. Nibi Herodias, Jon nip aigö göl gem al pak linam, a göm, gasi u nöp niñmidöp u pen *

20 Jon nan naij ap gagmidöp. Nipe manö niñön niñön haga u, Herod niñöm manö aij yidun göl nöp hagöp, a göm, ñiñi löm, Jon nipe bî aij ap bî ut ap midöp, a göm, piñiñ göm, nip gi naij ginaböl, a göm, nip abad mid aij gimidöp.

21 Nibi Herodias, Jon nip al pak lin, a gi niñ mid mid mañ ap, Herod nime nip yag daua piñan rikap ñin u nöp, nan kub niñniñg, gapman bî kub gau, ami bî kub gau, ram mñnön Galili bî kub gau wiñ alö, nan kub niñniñg aula.

22 Apöm nan niñlö niñöl gi, Herodias pai nipe u raul migan anibu apöm kugom ralö, Herod abe, bî kub ap mideila gau abe niñlö, kalip aij gö, kin Herod pai anibu nip haga, “Gipan anibu, nan

* 6:14: Mad 16:14; Mak 8:28; Luk 3:19-20 * 6:17-19: Lep 18:16

nihön hag niheinabön nöp ñinabin,” a ga.

²³ Pen manö klö manö niñö nöp hagöm haga, “Yad nöp manö niñö yabił hagabin. Ram minöñ kub abad midpin i hag niñö, nöp naböñ u hagnö abad mideinabön,” a ga.

²⁴ Anig hagö, pai u amöm nime Herodias nıp, nan nihön u hag niñnam, a gi niñö, nime pen haga, “Jon bi ñig pak ñeb nabıc cög magö nıpe u hagnöm,” a ga.

²⁵ Nime anig hagö, adıñ pai nıpe yıñid kiñ Herod mideia au amöm haga, “Uri magö i nöp, Jon bi ñig pak ñeb nabıc cög magö nıpe u ud kınan cög migan ap lımön, yıp dap ñi,” a ga.

²⁶ Anig hagö, kiñ Herod Jon nıp gasi niñö, mög yabił ga. Pen nıpe bi kub gau niñ midlö niñlö gi, manö klö manö niñö pai u nıp haga u nöp gasi niñöm,

²⁷ magö anıbu nöp ami bi nıpe ap, “Am Jon nabıc cög magö u daumön,” a göm hag yuö, am Jon nıp nabıc cög magö u rıb gi dö göm,

²⁸ ud kınan cög migan ap löm, dapöm pai anıbu nıp ñö, nıpe pen damöm nime nıp ña.

²⁹ Pen Jon bi nıpe gau, Jon nıp unam rıb gi dö gıla manö u niñöm, kale am wip damöm, kabö migan au rıgöl gıla.

Jisas nıbi bi iru nöp nan magö ñö ñiñla

(Mad 14:13-21; Luk 9:10-17; Jon 6:1-13)

³⁰ Jisas manö ud arep bi gau, kale gau gau wög gi ajöl göm, ado gi apöm, nıbi bi gau kalıp manö nihön nihön hag ñöm, nan nihön nihön gıla gau, magöñhalö Jisas nıp hag ñıla. *

* 6:30: Luk 10:17

³¹ Pen nîbi bî iru yabił nöp amił apîl geila u me, Jisas bî nîpe gau aip nan ñîñöl rö lagö, nîpe kalîp haga, “Hon, nîbi bî mîdagpal aŋ au amun, yîharîŋ mîdaiun, kale magö ap ake lî nabim,” a ga.

³² Anîg hagöm, bî nîpe gau aip ñîg magîb udöm, ram mîñöŋ nîbi bî mîdagmîdal au arla.

³³ Pen kale ñîg magîb ud arlö nîñöl gî, nîbi bî iru nöp, Jisas bî nîpe gau aip gau araböl a göm, daun gau nîbö gau nîbö dip gî dö gî aramöm, ñîg goł adö adan mîlö u nöd amöm, Jisas bî nîpe gau aip arnîg geila gau, nöd am mîdeila.

³⁴ Jisas bî nîpe gau aip ñîg goł au amjak pîdöŋ göm, ñîg magîb arö göm, nîbi bî iru mîdeila gau kalîp nîñöm gasî nîpe ke gasî nîñöm nîŋa, kale kaj sipsip bî abad mîdep ap mîdagöp rö u mîdeila. Anîbu nîñö, mög gö, nîpe îl göm kalîp manö rîmnap rapîn hag ñî mîdeia. *

³⁵ Sîdö hadö wad ara nîñöm bî nîpe gau apöm nîp hagla, “Sîdö hadö wad aröp. Aui ram mîñöŋ nöp aŋ aui. *

³⁶ Anîb u, nîbi bî gai i hag yuö, kale am ram rîlig ağıö ram mîñöŋ yöp söl gai i aramöm, nan magö kale rîmnap rau ñîñlan,” a gîla.

³⁷ Hageila, Jisas haga, “Kale ke kalîp nan magö rîmnap ñîmim,” a ga. Hageia hagla, “Anîg hagpan u, bî rakîn unbö raleb jîŋ wög göm mani udpal rö udun nan magö rau dapun, kalîp ñun aka?” gîla.

³⁸ Hageila, Jisas haga, “Bred magö kale aigöl gî rö mîdöp? Am nîñim!” a ga. Hageia, am nîñöm

* **6:34:** Nab 27:17; Mad 9:36 * **6:35:** Mak 8:1-9

hagla, “Hon bred magö unbö mamid u, kabsaṣ mihöp halö midöp,” a gila.

³⁹ Anig hageila, Jisas haga, “Nibi bi gai i hagpe, asik balu ke ke löm, nan uṭaṇ adö gai i asik midlö araṇ,” a ga.

⁴⁰ Hagö, nibi bi gau kalip haglö, rimnap ñin juöl mihau ado gi da siduṇ laṇ (50) rö magum balu löm, rimnap ugan nibi bi ñin juöl unbö mamid u (100) rö balu lila.

⁴¹ Pen Jisas nipe bred magö unbö mamid u abe, kabsaṣ mihau abe udöm, kumi kabö adö laṇ au niṇöm, God nip, aij a göm, bred u ud jö göm, bi nipe gau kalip ñö, kale pen nibi bi gau kalip nime li ñila. Kabsaṣ mihau u, u rö nöp bi nipe gau ñö, nibi bi gau kalip nime li ñila.

⁴² Ñeila, ñiṇlö ñiṇlö, kalip mudun ga.

⁴³ Nan adiṇ adiṇ arö gila gau, Jisas bi nipe gau wadi udöm yaglö yaglö, wadi unbö miṅan laṇ ajmaṇ raua.

⁴⁴ Nan ñiṇla ñin anibu, bi gau nöp me, paip dausan ara.

Jisas ñig uṭ adö u abö gi ara

⁴⁵ Pen magö anibu nöp Jisas bi nipe gau kalip hagö, ñig magib udöm Bedsaida daun nö lödaṇ arlö niṇöl gi, Jisas au midöm nibi bi gau kalip hag yuö arla.

⁴⁶ Hag yuöm, dum nö ilö ap gilaṇ gi amöm, God nip sabe gi mideia. *

⁴⁷⁻⁴⁸ Sibön ginig ga magö u, Jisas nöp midöm niṇa, bi nipe gau kale ñig magib udöm, ñig aṇ au daṇ arlö niṇöl gi, hadal u areila lau adö auö,

* 6:46: Luk 5:16

uṭham ñig uṭ adö laŋ piriḱ göl gi areila. Ram jin parika magö u, Jisas ñig uṭ adö laŋ au amöm, kalip abhak löm, arnig gö niŋöl gi,

⁴⁹⁻⁵⁰ níp ñig uṭ adö laŋ au areia u niŋöm, u wip ana ap a göm, anin gō piñiŋ göm aiö gauṭ gila. Adiŋ Jisas kalip haga, “Piñiŋ gagmim! Yad nöp auabin! Gası iru niŋagmim!” a ga. *

⁵¹ Hagöm, ñig magib migan arö, hadal udeia u ur ga. Anig gö, Jisas nipe aigöl göm anig göp, a göm, gası iru yabiṭ niŋla. *

⁵² Nipe bred udöm niḱi bi iru nöp niḱe li ña u niŋla u pen ñin aniḱu Jisas níp niŋ ud aij gagla.

⁵³ Pen ñig aŋ u am am ram minöŋ Genesared amjaköm, ñig magib u nagi adik lila.

⁵⁴ Ñig magib au arik arlö niŋöl gi, niḱi bi aniḱ gau Jisas auöp, a gilö niŋöm,

⁵⁵ yiŋid ram minöŋ gau gau kiḱ kiḱ amöm, niḱi bi nan ga gau kalip dam Jisas am mideia u areila.

⁵⁶ Ñin aniḱ gau, Jisas ram riŋig aḱlö gau aka daun gau aka ram minöŋ yiḱariŋ gau amjakö, niḱi bi nan ga gau kalip dap maker aŋ au löm, Jisas níp neb neb göm hagla, “Ne midö, niḱi bi nan göp gau, waŋiŋ adiŋ nöp u ud niŋlö, kalip kamiŋ laŋ,” a gila. Jisas yau a ga niŋöm niḱi bi níp ud niŋla gau kalip magöŋhalö kamiŋ la.

7

Nan hibur midmagö aŋ daŋ niḱö höŋ aunab u nöp me pri mideinab

* **6:49-50:** Luk 24:37 * **6:51:** Mak 4:39

¹ Bî Perisi rîmnap, bî lo manö hag ñeb rîmnap, Jerusalem nîbö apöm, Jisas mîdeia au nîŋ mîdöm nîŋla,

² Jisas bî nîpe rîmnap, nîpîs nîhi bî asî masî gî aij göm, nan ñîŋmîdal rō, gagla. *

³ Perisi bî gau abe, Juda nîbi bî gau magōŋhalō abe, nîpîs nîhi bî hagmîdal rō nîŋöm, ñîmagō ñîg lî yuöm nöp, nan ñîŋbal.

⁴ Maker aŋ au am mîdöm, ram ado gî apöm, u rō nöp ñîg lî yuöm nöp, nan ñîŋbal. Pen kap, rin cōg, kapa nan gau u rō nöp ñîg lî yuöm nöp, nan ñîŋbal. Nan anîbu rō magōŋhalō kliñ aij gîpal. *

⁵ Anîb u, Jisas bî nîpe gau nan yîharîŋ ñîŋla u nîŋöm, bî Perisi gau abe, bî lo manö hag ñeb gau abe Jisas nîp hagla, “Bî ne gau nîhōn gîŋîg, apîs bac bî hagla rō, ñîmagō kale u ñîg lî yuöm wasō, yîharîŋ nöp nan ñîŋaböl?” ö gîla.

⁶ Hageila, Jisas haga, “Kale manö pîral hagpîm u, Aisaia manö nîŋö yabîl hagöm, God Manö u kalî kliñ rîkōm haga,

‘Nîbi bî gai i, God hîb hagno adö arab a gîpal u pen yîharîŋ manö nöp hagâl; yîp mîdmagō lagpal. *

⁷ God lo manö u hag ñabun, a gîpal u pen nîbi bî manö kale ke hagpal manö u nöp hag ñaböl.

Anîb u, yîp sabe göm hîb yad haglō adö aragab. Yîharîŋ manö nöp hagaböl,’ a ga.

* 7:2: Luk 11:38 * 7:4: Mad 23:25 * 7:6: Ais 29:13

⁸ Anib u rö, kale God manö hag la u arö gımim, nıbi bı manö kale ke hagnal u udmim, nap nahai bı hagnıdal adö u hain gımim gabim,” a ga.

⁹ Jisas kalıp kauyan hagöm haga, “Kale gası kíd hiık nınmim, God manö hag la u ud ke gau yumim, gası magö kalpe ke u nöp nıñ udmim hain gabim.

¹⁰ Mosıs God Manö adıñ ap kalı kılñ rıköm haga, ‘Name nap hagnıl rö nıñ udmim, kalıp ud aij gımim; pen ñı pai rımnıp nıme nap kalıp manö mulu kal lugö hagaiöl, al pak lıbe umöl,’ a ga. *

¹¹ Pen kale manö adö anıbu kabö göl hag ñagnım. Bı ap, ami bapı arö gınabin, a gınab u, kalıp hagnab, ‘Ami bapı, yad nan aij rımnıp kalpe mıhön ñıbnep pen mani kalpe mıhön ñeb mani u, uri yad God nıñ ñınabin, a gıpin u me, mani kalpe mıhön ñeb ap mıdagöp,’ a gınab.

¹² Anıg gılö, kale nınmim hagnabım, ‘Kale anıg gıpal u, manö mıdagöp,’ a gınabım. Anıg hagpe, kale God manö haga u arö göm, nan aij rımnıp nıme nap kalıp ñagnaböl.

¹³ Anıb u, gası magö kalpe ke u nöp nınmim, hain gımim, bı hain nıbö rımnıp halö hag ñıbe, kale pen u rö nöp bı hain nıbö rımnıp hag ñılö, hag ñı dam dapıl gılö nıñöl gı, God Manö nan yıharıñ rö ud ke gau yubal. Pen nıme nap manö hagajın u nöp wasö; kale nan iru nöp anıg unbö rö nöp gabim,” a ga.

¹⁴ Jisas anıg hagöm, nıbi bı iru nöp mıdeila gau kalıp hagö, nıpe mıdeia ıl au aueila haga, “Manö

* **7:10:** Eks 20:12; 21:17; Dud 5:16

hagnig gabin i kale magörjhalö niñmim, manö il rik niñ aij gımim.

¹⁵ Kale nan ñiñbe añ yañ arnab u pri midageinab; nan hibur midmagö añ kale dañ niñbö höñ aunab u nöp gö, kale gac halö mideinabim.*

¹⁶ Kale niñbi bi gasi rimid midainim gau, rimid li niñ aij gımim,” a ga.

¹⁷ Jisas anig hagöm, niñbi bi gau kalip arö göm, ram raul migan arö, bi nipe gau nip hag niñla, “Manö hod rikmön hagpan anibu, il u niñhön?” ö gila.

¹⁸ Hageila, haga, “Niñbi bi gau kale niñagpal rö, kale u rö nöp niñagpim ar? Nan asi masi gipal gau, hañowañlö niññlö, hibur añ yañ arö, God niñjö pri midageinab.

¹⁹ Pen niñhön: nan niñbal anib gau, midmagö añ yañ aragnab; hibur añ yañ nöp arö, hib halö kil yunaböl,” a ga. Jisas manö haga anibu, nan gau magörjhalö niññeb nöp, asi masi gep rimnap midagöp, a ga.

²⁰ Pen Jisas anig hagöm haga, “Gasi naij añ kale yañ niñbö aunab u me, niñbi bi gac halö midnaböl.

²¹ Niñbi bi gau añ kalip yañ gasi naij auö niñöl gi, kale gi naij göm, nan si udöm, wip alöm, niñbi si bi si göm,

²² nan gau hon rö lañ, a göm, niñbi bi rimnap gasi naij niñöm, manö piral hagöm, manö naij hagöm, nan gau yad rö lagöp, a gö, mulu lugö, niñbi bi hag juöm, hib kale ke dap ranöm, hañowañlö göm, naij gep gasi añ niñöm gipal.

* 7:15: Ap 10:14-15

²³ Nan naij gɪpal anɪb gau gasɪ ke gau nɪbö auagöp, gasɪ naij an kale yan nɪbö aunab u me, nɪbi bɪ gac halö mɪdnaböl.

Nɪbi ap, Jisas nɪpe gö, pai yad kamɪŋ linab, a göm, nɪŋ uda

(Mad 15:21-28)

²⁴ Jisas ram mɪnön anɪbu arö göm, am ram mɪnön daun kub Daia söl anɪb au ara. Amöm, nɪbi bɪ gau yɪp mɪñi nɪŋagöl, a göm, ram raul mɪgan ap amöm pi göl mɪdeia u pen pi göl mɪdainɪm rö laga.

²⁵ Nɪbi ap, pai nɪpe nɪp kɪjaki aban ala u me, Jisas auöp, a gɪlö, nɪpe amöm Jisas mɪdeia au ma ɪɪ nɪp au kugom yɪmöm,

²⁶ Jisas nɪp neb neb göl gɪ haga, “Pai yad kɪjaki aban alöp u, hag höŋ yu aran,” a ga. Nɪbi anɪbu nɪpe Juda nɪbi wasö. Nɪpe yag daula ram mɪnön Pönisia, bɪ ram mɪnön Síría nɪbö abad mɪdmɪdal u.

²⁷ Pen anɪg hageia, Jisas nɪp haga, “Nöd ñɪ pai nan ñɪŋlö, mudun gɪnab, aɪj. Nan magö ñɪ pai ñeb u udun, kain yunabun u aɪj gagnab,” a ga.

²⁸ Hageia, nɪbi u pen haga, “Bɪ Kub! U aɪj hagpan u pen ñɪ pai gau nan ñɪŋlö, nabön nabön gau abañ mo gau lugö, kain gau halö ñɪŋnaböl,” a ga.

²⁹ Hageia, Jisas manö anɪbu nɪŋöm haga, “Ne anɪg hagpan u, pai ne kɪjaki yuö hiɪköm mɪdajɪp u hadö höŋ aröp; ne aru,” a ga.

³⁰ Jisas anɪg hagö, nɪbi anɪbu ado gɪ amöm nɪŋa, kɪjaki arɪk höŋ arö, pai nɪpe köp adö au agamɪj han mɪdeia.

Rimid migan pıl ga bı ap Jisas gö, rimid waka

³¹ Jisas ram minöŋ daun kub Daia söl anıb au arö göm, am ram minöŋ daun kub Saidon söl anıb au paköm, ram minöŋ Dekapolis an gau amöm, Nıg Wanö Galili ara.

³² Amjakö niŋöl gı, nıbi bı gau bı rimid pıl ga manö hag aij gagmidöp bı ap dapöm, Jisas nıp neb neb göm hagla, “Bı i nıp ud niŋö, kamıŋ laŋ,” a gıla.

³³ Hageila, Jisas bı anıbu nıp uł gı ke ke au amöm, nımagö mılö nıpe u rimid migan nıp u yuöm, nımagö kını alöm, aıab nıp u ud niŋöm,

³⁴ kumi kabö laŋ niŋöm, ake löl göm, “Epada!” a ga. Manö yöl hagöm, “Epada,” a ga u, manö ıl u “Hiık,” a ga.

³⁵ Anıg hagö niŋöl gı, bı anıbu rimid migan u pıral hiıköm, maj migan pıta gö niŋöl gı, manö kabö göl haga.

³⁶ Jisas pen nıbi bı gau kalıp haga, “Manö anıbu nıbi bı rimnap kalıp hag nıagmim,” a ga. Manö anıbu manö kılö göm haga u pen kale am kılö göm nıbi bı iru nöp hag nıla. *

³⁷ Manö anıbu hag nıeila nıbi bı niŋöm aiö göm hagla, “Jisas nan gau magörhalö gajıp aij yabıl göp. Nıpe nıbi bı rimid pıl göp gau gö, pıral hiıköm, nıbi bı aıab niŋör göp gau gö manö hag aij gıpal,” a gıla. *

8

* 7:36: Mak 1:43-45 * 7:37: Ais 35:5

*Jisas nibi bi iru yabıt nöp nan magö ñö ñıñla
(Mad 15:32-39)*

¹ Ñın anıb au nöp, nıbi bi iru nöp ap mıdlö, nan magö mıdagö, Jisas bi nıpe gau wiñ alö aueila haga,

² “Yad nıbi bi gai i kalıp mög nıñabin. Ñın mıhau nıgan yad aip mıdöm, yıharıñ mıdpal. *

³ Kalıp kıyö nöp hag yunö, rımnap mılö gau nıbö aubal rö, adan an gau amöm, amgö mımıñö udö, lug paknaböl,” a ga.

⁴ Hageia, bi nıpe gau hagla, “Ram mınönj nöp an anıb gai i, nan magö gai nıbö udun ñun?” ö gıla.

⁵ Hageila, Jisas haga, “Bred magö kale aigöl gı rö mıdöp?” ö ga. Hageia hagla, “Unbö mudun jıñ u,” a gıla.

⁶ Anıg haglö, Jisas nıbi bi gau kalıp hagö, asıklö nıñöl gı, bred magö unbö mudun jıñ anıbu udöm, God nıp aij, a göm, ud jö göm, bi nıpe gau kalıp ñö, kale pen udöl gı, nıbi bi gau kalıp nıme lı ñıla.

⁷ Kabsaı pro bad ap ud mıdeila u, u rö nöp udöm, God nıp aij a göm, bi nıpe gau kalıp ñö, nıme lı ñıla.

⁸ Ñılö, ñıñlö ñıñlö kalıp mudun gö, nabönj nabönj pali pali gıla gau, Jisas bi nıpe gau wadı unbö mudun jıñ u yaglö ajmanj raua.

⁹ Bı nan ñıñla anıb gau, po dausan rö. Jisas pen, nıbi bi anıb gau kalıp hag yuöm,

¹⁰ bi nıpe gau aip ñıg magıb udöm, ram mınönj Dalmanuda arla.

* 8:2: Mak 6:34-44

Perisi bi rımnap, “Nan gagep rö ap gö niñun,” a gıla

(Mad 16:1-4; Luk 12:54-56)

¹¹ Bi Perisi rımnap Jisas niñ neb neb gino, niñhön rö hagnim, a göm, apöm niñ aip manö hag amıl apıl göm hagla, “Nan gagep rö ap kumi kabö adö lañ au gö, niñun,” a gıla.

¹² Anig haglö, Jisas ake löl göm haga, “Niñbi bi mıñi mıdpal ñin i, niñhön gıñig hagpal, ‘Nan gagep rö ap gö niñun,’ a gıpal? Yad kalöp niñjö yabıl hagabin, kalöp nan gagep rö ap gınö, niñagnabim,” a ga. *

¹³ Anig hagöm, kalıp arö göm, bi niñpe gau aip ñig magıb udöm, ñig wañö böñ lödañ arla.

Jisas, Perisi manö kalıp u udagöl, a göm, manö hod riköm haga

(Mad 16:5-12)

¹⁴ Pen bi niñpe gau hauı göm, bred iru wasö, magö añı ap nöp ud ñig magıb löm, ud arla.

¹⁵ An gau amöl gi, Jisas kalıp haga, “Perisi yıs kale u abe, Herod yıs niñpe u abe, niñ aij gımim,” a ga. *

¹⁶ Anig hagö, bi niñpe gau kale ke hag niñ hag niñ göm hagla, “Bred magö rımnap halö dauagpun rö hagab,” a gıla.

¹⁷ Jisas pen kale hagla anıbu ke niñöm haga, “Niñhön gıñig bred magö dauagpun, a gımim, hagabim? Kale manö niñmim, if u niñagpim ar? *

* 8:12: Mad 12:39; Luk 11:29

* 8:15: Luk 12:1

* 8:17: Mak 6:52

18 Amgö la u niṇagpim? Riṁid la u niṇagpim? Aka niṇmim hauṭ giṇim?

19 Bi paip dausan miḍeila ñin u, bred magö unbö mamid u ud jö gi ñinö, ñiṇöm naböṇ naböṇ arö gila gau, wadi aigöl gi rö yagpe?" ö ga. Hageia hagla, "Wadi unbö miṅan laṇ yagno," a gila. *

20 Aniḡ hageila haga, "Pen bi po dausan miḍeila ñin u, bred magö unbö mudun jiṇ u ud jö gi ñinö, ñiṇöm naböṇ naböṇ arö gila gau, wadi aigöl gi rö yagpe?" ö ga. Hageia hagla, "Wadi unbö mudun jiṇ u yagno," a gila.

21 Hageila haga, "Pen kale niṇmim, niṇ aij gagpim ar?" a ga.

Amgö we ga bi ap Jisas gö, amgö ñiṇ niṇa

22 Pen kale Bedsaida daun amjaklö niṇöl gi, niṇi bi riṁnap bi amgö we ga ap dapöm, Jisas niṇ neb neb göm hagla, "Niṇ ud nöṇ," a gila.

23 Hageila, Jisas bi amgö we aniṇu niṇ ñimagö kid u udöm, uṭ gi ram riṭig aḡlö goṭ au amöm, amgö niṇ u kiṇu alöm, niṇ ud niṇöm, haga, "Amgö ne nan riṁnap niṇabön aka?" ga.

24 Hageia haga, "Yau. Niṇi bi gau niṇabin u, pen mab ur rö gau gi aḡaböl," a ga.

25 Hagö, Jisas kauyaṇ amgö magö niṇpe ud niṇö, adiṇ nan gau magöṇhalö niṇ aij yabiṭ ga.

26 Pen Jisas bi aniṇu niṇ haga, "Kauyaṇ ado gi ram riṭig aḡlö niṇi bi miḍpal lödaṇ aragmön; ram ne yiḍun göl aru," a ga.

Pida Jisas niṇ haga, "Ne nöṇ me Mesaia u," a ga (Mad 16:13-20; Luk 9:18-21)

* 8:19: Mak 6:41-44

²⁷ Jisas bi nipe gau aip ram riig aglö daun kub Sisaria Pilipai söl au arla. Adan an au amöl gi kalip haga, “Niibi bi gau, yip an a göm niñbal?” ö ga.

²⁸ Hageia hagla, “Niibi bi rimnap nöp Jon bi ñig pak ñeb u, a gipal; rimnap Ilaija, a gipal; rimnap bi God manö hagep ap, a gipal,” a gila. *

²⁹ Hageia, Jisas kalip haga, “Kale ke pen yip an, a gimim, niñbim?” ö ga. Hageia, Pida haga, “Ne nöp me Mesaia u,” a ga. *

³⁰ Hageia, Jisas haga, “Niibi bi gau kalip manö anibu hagagmim,” a ga.

Jisas haga, “Yad umem kauyan uraknabin,” a ga

(Mad 16:21-28; Luk 9:22-27)

³¹ Jisas pen bi nipe gau kalip manö hag ñöl gi haga, “Bi Ni nipe ilön kub yabi udnab. Bi kub manö ud asikep gau abe, bi God nip nan sabe gep bi kub gau abe, bi lo manö hag ñeb gau abe, nip niñlö, mulu lugö, al pak lilö, nipe umöm, ñin mi hau nigan u kauyan uraknab,” a ga.

³² Jisas manö anibu waiö hagö, Pida niñö, aij gagö, Jisas nip dam goi au amöm, nip hag göl gi haga, “Manö anibu rö hagagmön,” a ga.

³³ Pen Jisas ado göm, bi nipe gau kalip niñöm, Pida nip haga, “Seden! Ke gau aru! God gasi ñöb rö hagagabön; niibi bi gau gasi niñbal rö nöp niñmön hagabön,” a ga.

³⁴ Anig hagöm, bi nipe gau abe, niibi bi iru nöp mideila gau abe, wiñ alö, it au aueila haga, “Niibi

* **8:28:** Mak 6:15 * **8:29:** Jon 6:68-69; Mak 9:9

bɪ an an yɪp pɪg mɪdnɪg göl gau, nan nɪhön mɪnön nabön adö ɪ i gasɪ kub nɪŋbal u arö göm, hañ roman kale ke gasɪ kub nɪŋbal u arö göm, mab kros ud kag göm yɪp hain göl. *

³⁵ Nɪbi bɪ, Jisas nɪp nɪŋ ud mɪdno, aij gagnab a göm nɪŋnaböl gau, böŋ nöp ap lug paknaböl. Pen nɪbi bɪ, Jisas nɪp udun, manö aij nɪpe nɪŋ ud mɪdno, hanɪp gɪ naij gɪnaböl u, manö mɪdagöp a göm gɪlö arnab gau, God gö pör nöp pör nöp mɪdeinaböl.

³⁶ “Pen nɪbi bɪ, nan aij mɪnön nabön adö ɪ i iru nöp udun a göm gɪlö arö, ram mɪnön ɪ i mɪdöp nan gau magöŋhalö udnaböl u pen pör mɪdep u udagnaböl.

³⁷ Nan aij gau magöŋhalö dam sɪkim göm, pör mɪdep u rauöl rö lagöp.

³⁸ “Anɪb u, nɪbi bɪ an, nɪbi bɪ nan si nan naij gɪpal aŋ au mɪdöl gɪ, nable gɪnɪm rö lö, ‘Jisas nɪp nɪŋagpun,’ a gɪnaböl gau, hainö Bɪ Ñɪ nɪpe Nap mailö aij unbö ke udöm, ejol uɫ gau halö aunab ñɪn u, nɪpe kalɪp u rö nöp nable gö, ‘Nɪbi bɪ gau kalɪp nɪŋagpin,’ a gɪnab,” a ga. *

9

¹ Pen Jisas anɪg hagöm, manö ap haga, “Yad kalöp manö nɪŋö hagabin, kale nɪbi bɪ mɪdpim gai i rɪmnap kamɪŋ mɪdpe nɪŋöl gɪ, God nɪbi bɪ udöm abad mɪdeinab ñɪn u, klö kub halö auö nɪŋnabim,” a ga. *

* **8:34:** Mad 10:38-39; Luk 14:27
Mak 13:30

* **8:38:** Mad 10:33

* **9:1:**

*Jisas hañ roman nipe u ke yabił la
(Mad 17:1-12; Luk 9:28-36)*

² Pen hainö ñin unbö kagoł jın u midöm, Jisas nipe Pida Jems Jon kalıp yam uł gı, ram mınön nıbi bı midageila dum ilö lañ ap gılañ gı arla. Amöm, Jisas nıp nıñlö nıñöl gı, hañ roman nipe u ke yabił la. *

³ Wañj nipe u rud aij ke yabił löm, mımailö yabił ga. Pen nıbi bı mınön nabön adö il i ap wañj rımnap ñıg löm uł mañ gılö, rud anıbu rö lınım rö lagöp.

⁴ Pen magö anıbu nıñla, İlaija aip Mosıs aip apil Jisas aip manö hagailö.

⁵ Kale nıñöm, Pida Jisas nıp haga, “Manö hag ñeb bı, hon aij yabił ap aui midpun! Anıb u, hon ram bada bad mıhau nıgañ gun; nöp ap, Mosıs nıp ap, İlaija nıp ap,” a ga.

⁶ Kale pıñın geila rö me, Pida gası nıñ aij göm wasö, hañwañö anıg haga.

⁷ Pen kumi bad ap apöm, kalıp ud yuö yuö nıñöl gı, manö ap kumi anı anıb au haga, “U Ñı midmagö yad yabił. Manö hagnab rö nıñim,” a ga.

⁸ Anıg hagö nıñöl gı, kale nıñ gıgabö göm nıñla, bı anıb mıhau midagailö; Jisas nöp mideia.

⁹ Pen kale dum lañ arö göm, ap lugöl gı, Jisas haga, “Dum i auajun nan gajıp nıñbım u, mıñı nıbi bı rımnap kalıp hag ñagmım. Hainö Bı Ñı nipe umöm urakainım u, waiö hag ñımım,” a ga.

¹⁰ Hagö, bı nipe gau nıbi bı rımnap kalıp hag ñagla; kale ke nöp hag nıñ hag nıñ göm hagla,

* 9:2: 2Pi 1:17-18; Ap 3:22

“Umern uraknabin, a göp u, manö il u nîhön?” ö gîla.

¹¹ Anîg hagöm, Jisas nîp hag nîjöm hagla, “Bî lo manö hag ñeb bî gau nîhön gînîg hagpal, ‘Ilaija nöd aunab,’ a gîpal?” ö gîla.

¹² Hageila, Jisas haga, “Nîjö hagpal. God Manö u kalî kliñ rîkôm hagla, ‘Bî Ilaija nöd apöm nan gau gî jîñ geinab,’ a gîla. Pen God Manö u manö ap kalî kliñ rîkôm hagla, ‘Nîbi bî gau Bî Ñî nîpe nîp udagöm, nîp ilön kub ñîñaböl,’ a gîla manö u, nîhön gînîg anîg hagla, a gîmim, nîjbim? *

¹³ Pen Ilaija hagla anîbu, hainö aunab, a gîmim, gasî u nîjagmim. Nîp nöd yag daulö, kub göm, manö hag ñö nîjöl gî, gasî kale ke nîjöm nîp abönämö gî naij yabîl gîla. Anîb u, God Manö u kalî kliñ rîkôm, nîp gîñaböl, a gîla rö nöp gîla,” a ga. *

*Kîjaki ñî pro ap aban ala u, Jisas hag hön yua
(Mad 17:14-21; Luk 9:37-43)*

¹⁴ Pen kale ban yan amöm nîjla, bî lo manö hag ñeb bî rîmnap, Jisas bî nîpe unbö ajîp gau aip pen pen hag mîdlö nîjöl gî, nîbi bî iru nöp apöm, kalîp ud yuö yuöm nîjöl gî mîdeila.

¹⁵ Anîg gî nîjmîdlö nîjöl gî, Jisas apjakaiö, nîbi bî ap mîdeila gau, aiö göm, am nîp hag wîhai udla.

¹⁶ Jisas bî nîpe gau kalîp hag nîjöm haga, “Nîhön gînîg pen hagö pen hagö gajim?” ö ga.

* **9:12:** Mal 4:5; Sam 22:1-18; Ais 53:3 * **9:13:** Mad 11:14

17 Anig hagö niñöl gi, bi ap niñi bi mideila an anib au haga, “Manö hag ñeb bi. Ñi yad u, kijaki aban alö, manö gagöp.

18 Ñin rimnap nip rapin gö, ap lug paköm, kiñu habkob gał goł apöm, meg hip yimöm, ñimagö ma hañ roman in göm göp. Pör anig gö gö me, daubin u pen bi ne gau kalip hagnö, kijaki u hag yu wasö niñöm arö gipal,” a ga.

19 Anig hageia, Jisas kalip haga, “Kale niñi bi miñi midpim i God nip niñ ud pıdön gagpim. Ñin mai nip niñ udmim, nan anib gau ke ginabim? Manö pör hagnö niñbim u, aige göl gem manö kliñ halö hagnö niñnabim? Ñi anibu ud midpin i dauim!” a ga.

20 Hagö, dam Jisas mideia il au daulö, kijaki niñ anibu nip aban ala u, Jisas nip niñöm, niñ u nip gö, ap lug paköm, ado malo göl gi, kiñu habkob gał goł apöm luga.

21 Anig gö, Jisas niñ anibu nap nip hag niñöm haga, “Nan anibu niñ mai rö ga?” ö ga. Hageia haga, “Hadame nöp niñ pro magö u nöp ga.

22 Kijaki anibu, nip pör al pak lin, a göm, mab inab an gau abe, niñg an gau abe ud yuöp. Anib u, halip apıl mög niñmön, nan anibu hag yuep rö lainim u, hag yu,” a ga.

23 Hageia, Jisas haga, “Yip niñhön ginig, ‘Hag yuep rö lainim u, hag yu,’ a gimön hagabön? Hag niñnabin rö ginab, a gi gasi niñnabön u, hag niñnabön u rö ginab,” a ga. *

24 Hageia, niñ nap u yinid nöp haga, “Nöp niñ udpin; anig ginabön, a gem, gasi u niñbin u pen

* 9:23: Mad 21:21; Mak 11:23

gasɪ mɪhöp nɪŋnam rö löp u, yɪp gasɪ aij ñimön nɪŋem yad böŋ nöp nɪŋ udnam,” a ga.

²⁵ Pen nɪbi bɪ iru nöp, apɪl mɪhau Jisas aip mɪdeila au, gɪ dö gɪ aueila nɪŋöm Jisas kɪjaki u nɪp haga, “Ne kɪjaki, nɪbi bɪ gö rɪmɪd hauɫ alö manö hagagnaböl u, nöp hagabin, ñɪ u nɪp arö gɪmön, böŋ nöp armön, hainö kauyaŋ ado gɪ auagmön!” a ga.

²⁶ Hagö, kɪjaki anɪbu gauɫ göm, ñɪ u nɪp gö, ap lug paköm, gɪl gɪl gɪ, gɪ pɪdöŋ gö, nɪbi bɪ iru nöp hagla, “Hadö umöb,” a gɪla. *

²⁷ Anɪg hagla u pen Jisas ñɪmagö ur nɪpe u udöm, nɪp ud urak ña.

²⁸ Hainö Jisas ram raul mɪgan amöm, bɪ nɪpe gau aip kale nöp mɪdöl gɪ, nɪp hagla, “Nɪhön gɪnɪg hon kɪjaki anɪbu nɪp hag yu wasö nɪŋbun?” ö gɪla.

²⁹ Hageila, Jisas haga, “Kɪjaki anɪbu rö yɪharɪŋ hag yuagnaböl; God nɪp sabe gɪlö me, höŋ arnaböl. Wasö u höŋ aragnaböl,” a ga.

*Jisas kauyaŋ, “Umem uraknabin,” a ga
(Mad 17:22-23; Luk 9:43-45)*

³⁰⁻³¹ Jisas bɪ nɪpe gau uɫ gɪ, ram mɪnön anɪbu arö göm, ram mɪnön Galili aŋ au amöl gɪ, bɪ yad gau kalɪp manö hag ñɪ aij gɪnam, a göm, agamɪj pɪ göl mɪdöl gɪ, kalɪp hag ñɪmɪdöp. Kalɪp hag ñöm haga, “Bɪ Ñɪ nɪpe nɪp mumug göm bɪ rɪmnap kalɪp ñö, nɪp al pak lɪlö, umöm, ñɪn mɪhöp mɪdöm, ñɪn mɪhöp nɪgaŋ u kauyaŋ uraknab,” a ga. *

* **9:26:** Mak 1:26 * **9:30-31:** Mak 8:31; 10:32-34; Jon 7:1

³² Nipe anig hagö niñöl gi, manö il anibu niñhön, a göm, níp hag niñblap u pen píríköm, hag niñagla. *

Yad nöp bi kub midpin, a göm, manö pen pen hagla

(Mad 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³⁻³⁴ Pen adan an au amöl gi, Jisas bi nipe gau, “Yad nöp bi kub, ne bi kub wasö,” a göl gi, pen pen haglö ara. Am Kapaneam amjaköm, ram raul u amöm, Jisas kalíp hag niñöm, haga, “Adan an au apöl gi, manö niñhön hagpe auajíp?” ö ga. Hagö, bi nipe gau manö anibu hag niñöl göm aula u niñöm, nable gö, pen hag ñagla.

³⁵ Hag ñageila, Jisas am asíköm, bi nipe unbö migan lañ gau kalíp hagö aueila haga, “Niñbi bi kub midnig göl gau, niñbi bi yíharíñ wög gi ñíbal rö midöm, niñbi bi rímnáp kalíp magöñhalö wög gi ñöl,” a ga. *

³⁶ Anig hagöm, ñi pai pro ap dapöm mideila an au löm, wabi göl gi, haga,

³⁷ “Niñbi bi yíp niñ udöm, ñi pai pro i rö añi ap ud aij gínaböl u, ñi u níp nöp wasö, yad abe udnaböl. Pen yíp udnaböl u, yíp nöp wasö, Bapi yíp hag yuö aunö u níp abe udnaböl,” a ga. *

Niñbi bi kotmal hon gagnaböl gau, kale niñbi bi niñeb hon

(Luk 9:49-50)

³⁸ Pen Jon Jisas níp haga, “Manö hag ñeb bi. Bi ap hib ne hagöm, kíjaki aiön pi hag hön yuö niñun

* **9:32:** Luk 9:45 * **9:35:** Luk 22:24; Mad 20:25-27; Mak 10:43-44

* **9:37:** Mad 10:40

nip hagno, 'Ne bi hon aip jim ñöl ajagpun u, anig gagmön,' a ga.

³⁹ Hageia, Jisas nip pen haga, "Nip nihön ginig wasö gipe? Nibi bi yip gasi niñöm, hib yad hagöm, nan gagep rö rimnap ginaböl gau, hainö ado göm yip manö naij hagagnaböl.

⁴⁰ Nibi bi kolmañ hon gagnaböl gau, kale nibi bi niñeb hon. *

⁴¹ Pen niñim! Nibi bi an, kalöp Jisas bi nipe, a göm, ñig mäl ñilö niñnabim u, God kalip ud aij ginab," a ga. *

*Gaij gun rö löp, a gimim, niñ aij gimim
(Mad 18:6-9; Luk 17:1-2)*

⁴² "Pen nibi bi rimnap apöm, ñi pai yip niñ udpal gau, kalip nan si nan naij adö u gi yamlö, kale gasi yip u hauñ göm, nan si nan naij ginaböl. Nibi bi anig ginig geinaböl u, nöð kabö kub ap uñam u nagi ud li ribiköm, dam ñig solwara añ au yublap u aij. Pen kamij midöm, anig gi naij ginaböl u, ilön kub yabñ udnaböl," a ga.

⁴³ Jisas anig hagöm haga, "Ñimagö ap gö, kale nan si nan naij ginig gabim u, ñimagö böñ anib lau rib gi dö gi yube, böñ lau u nöp midainim. Anig gimim, nan si nan naij anibu gagnabim rö, kamij arnabim. Pen ñimagö miñhöngöl midö, gi naij gimim, ram minöñ Hel, mab pör nöp inmidöp au arnabim. *

⁴⁴ Ram minöñ anibu,
'kalip gise pör nöp li midöl gi,
mab in nöp mideinab.'

* **9:40:** Mad 12:30; Luk 11:23
5:30

* **9:41:** Mad 10:42

* **9:43:** Mad

45 “Ma kîd u, u rō nöp. Ma kîd ap gö, kale nan si nan naij gîng gabim u, ma kîd bön anîb lau rîb gî dö gî yube, bön lau u nöp mîdainîm. Anîg gîmim, nan si nan naij anîbu gagnabim rō, kamîj arnabim. Pen ma mîhōngöl mîdö, gî naij gîpe, kalöp ram mînōj Hel, mab ke inab u yuö, ilōn kub udnabim.

46 Ram mînōj anîbu,

‘kalîp gîse pör nöp lî mîdöl gî,
mab in nöp mîdeinab.’

47 Amgö magö u, u rō nöp. Amgö magö ap gö, kale nan si nan naij gîng gabim u, amgö magö bön anîb lau ud gulu gî yube, bön lau u nöp mîdainîm. Anîg gîmim, nan si nan naij anîbu gagnabim rō, God ram mînōj nîpe au arnabim. Pen amgö magö mîhōngöl mîdö, gî naij gîpe, kalöp ram mînōj Hel, mab ke inab u yuö, ilōn kub udnabim.
*

48 Ram mînōj anîbu,

‘kalîp gîse pör nöp lî mîdöl gî,
mab in nöp mîdeinab.’ *

49 “Bîl hañ run laulö in dö aij lî nab u rō, God nîpe nîbi bî magöjhalö kalîp anîg unbö rō nöp gî nab.

50 “Dö sol nan dö kal aij yabîl u pen dö kal nîpe u arö, aige göl gîmim gîpe, kauyan dö kal gî nab? Anîb u, kale nîbi bî dö kal rō mîdmim, nîbi bî rîmnap mîdmagö lîmim, aip agamîj mîdaimim,”
a ga. *

* 9:47: Mad 5:29

* 9:48: Ais 66:24

* 9:50: Mad 5:13; Luk 14:34

10

*“Nibi hag yuep aka wasö?” gila
(Mad 19:1-12; Luk 16:18)*

¹ Jisas Kapaneam arö göm, ram minöñ Judia an gau amöm, am ñig Jodan juöm, böñ lödan ara. Nibi bi gau niñöm, ap magum geila niñöm nipe pör gmidöp rö kalip manö hag ña.

² Bi Perisi rimnap, Jisas niñhön rö hagnab, a göm, apöm, nip hag niñöm hagla, “Bi gau nibi udöm, hag yunig, hag yunaböl aka ne niñhön gasi niñban?” ö gila.

³ Hageila, Jisas haga, “Mosis God Manö kali kliñ riköm, kalöp manö niñhön haga?” ö ga.

⁴ Hageia hagla, “Mosis haga, ‘Nibi hag yunig, “Nöp hag yuabin,” a göm, köp bad ap kali kliñ riköm nip ñöm, hag yunim,’ a ga,” a gila. *

⁵ Hageila, Jisas haga, “Kalöp manö hag ñö, niñmim, yinid udagpim u me, Mosis lo manö anibu kali kliñ rika.

⁶ Pen God ram minöñ hadame dagol gi la ñin u, bi gi löm, nibi gi löm, ga. *

⁷ Adö anibu me, bi gau nime nap bi aip midöm, am nibi udöl gi, kalip arö göm,

⁸ kale ber mihau jim ñöl hanlö hañ roman añi linab. Hainö ke ke wasö, jim ñöl nöp mideinabil. *

⁹ God hagö, bi nibi udöm hañ roman añi linab anibu, bi rimnap am kalip hag pak asik ke ke lagöl,” a ga.

* **10:4:** Dud 24:1-4; Mad 5:31 * **10:6:** Jen 1:27; 5:2 * **10:8:** Jen 2:24; Ep 5:31-33

¹⁰ Anig hagöm, bi nipe gau aip kauyan ram raul migan yan amöm, Jisas nip manö adö anibu kauyan hag niheila.

¹¹ Jisas haga, “Bi ap nibi udöm, hag yuöm, am nibi hain nibö udnab u, nipe nibi si udep bi. *

¹² Nibi u, u rö nöp, bi udöm, arö göm, am bi hain nibö udnab u, nipe bi si udep nibi,” a ga.

Jisas ñi pai pro gau kalip wabi göm, ñimagö kalip nabıc adö laŋ la

(Mad 19:13-15; Luk 18:15-17)

¹³ Nibi bi rimnap, Jisas ñi pai hon gau ud niŋaŋ, a göm, daueila, pen bi nipe gau kalip hag geila.

¹⁴ Anig hageila, Jisas niŋö, mulu lugö, haga, “Ñi pai pro gau arö giŋe, yad aulan. God ram minöŋ u ñi pai pro anib gau rö midpal.

¹⁵ Yad kalöp niŋö yabi! hagabin, nibi bi gau, ñi pai pro gau God ram minöŋ adö laŋ manö u niŋ udpal rö niŋ udagnaböl u, God ram minöŋ nipe au aragnaböl,” a ga. *

¹⁶ Anig hagöm, ñi pai pro gau kalip ud wabi göm, ñimagö nipe nabıc kalip adö laŋ löm haga, “God kalöp abad midainim,” a ga.

Bi nan iru mideia ap

(Mad 19:16-22; Luk 18:18-23)

¹⁷ Pen Jisas arö niŋöl gi, bi ap gi dö gi apöm, Jisas mideia it au kugom yimöm, haga, “Manö hag ñeb bi aij yabi! Yad nihön gem pör middep u udnabin?” ö ga.

* 10:11: Mad 5:32 * 10:15: Mad 18:3

¹⁸ Hageia, Jisas haga, “Yip nihön ginig, ‘Bi aij yabił,’ a gipan? Nibi bi ap aij midagpal; God añi me aij midöp.

¹⁹ Pen ne God lo manö u niñban: ‘Wip alagmim; nibi si bi si gagmim; nan si udagmim; manö kub haggmim piral haggmim; manö piral haggmim nibi bi rimnap nan kale gau pili gi udagmim; name nap haggmil adö u rö nöp niñmim, hain gimim,’ ” a ga. *

²⁰ Jisas anig hagö, bi anibu Jisas nip haga, “Manö hag ñeb bi. Yad ñi pro nöp midem, lo manö anib gau magöñhalö niñöl gi midpin,” a ga.

²¹ Hagö, Jisas nip niñöm, midmagö löm, haga, “Ne nan añi ap nöp gagpan. Ne ammön, nan ne nihön nihön midöp gau sikim gi, mani udmön, nibi bi nan midagöp gau kalip ñimön. Anig gimön me, nan aij ne u mideinab God ram minöñ kumi kabö adö lañ au. Hagpin rö gimön, aumön, yad aip ajaiul,” a ga.

²² Anig hagö, bi anibu nan nipe iru mideia rö, mög gö, gasi milö yabił löl gi ara.

²³ Jisas bi nipe gau kalip niñ gıgabö göm haga, “Nibi bi nan iru mideinab gau uñham yabił God nibi bi nipe midlö, kalip udöm ram nipe au abad mideinab,” a ga.

²⁴ Anig hagö, bi nipe gau manö anibu niñöm, gasi iru nöp niñöl niñöl göm, Jisas kalip kauyan haga, “Ñi pai yad gai i, manö hagabin i niñim. God ram minöñ u uñham arep rö midöp!

²⁵ Kaj kamel gau kali mauöt nagi yubal migan u arnig, uñham arnaböl u pen nibi bi utpö kılno

* **10:19:** Eks 20:12-17; Dud 5:16-20

mani nan gau iru mɨdöp gau, God ram mɨnön nɨpe au ułham yabɨł arnaböl,” a ga.

²⁶ Jisas anɨg hagö, bɨ nɨpe gau aiö yabɨł göm, pen hag nɨñöl hag nɨñöl göm hagla, “Anɨb u, an rö pör mɨdep u udnab?” ö gɨla.

²⁷ Hageila, Jisas kalɨp nɨñöl gɨ haga, “Nɨbi bɨ gau ke göl rö lagöp; God nöp me nɨhön nɨhön gɨnɨg, gɨnɨm rö nöp mɨdöp,” a ga.

²⁸ Pen Pida Jisas nɨp haga, “Nön! Hon ne aip ajöl gɨ, nan hon gau magöñhalö arö gɨpun,” a ga.

²⁹ Hageia, Jisas haga, “Yad kalöp nɨñö yabɨł hagabin, nɨbi bɨ yɨp gasɨ nɨñöm, manö aij yad wög u gɨnɨg, ram mɨnön kale arö göm aka, nɨñɨn nɨmam kale gau arö göm aka, nɨme nap kale gau arö göm aka, ñɨ pai kale gau arö göm aka, wög adɨñ kale gau arö göm, wög yɨp geinaböl u,

³⁰ God kalɨp ud aij gɨnab. Kalɨp abad mɨdö, mɨnön nabön adö ɨł i mɨdeinaböl ñɨn u, ram, nɨñɨn nɨmam, nɨme nap, ñɨ pai, wög adɨñ kale iru yabɨł mɨdeinab. Pen ñɨn rɨmnap nɨbi bɨ rɨmnap gau, kalɨp nɨbi bɨ yad pɨg mɨdpal u nɨñöm, kalɨp gɨ naij gɨnaböl. Hainö pen God kalɨp dam ram mɨnön nɨpe au ud arö, nɨpe aip pör nöp mɨdeinaböl.

³¹ Pen nɨbi bɨ uri nöd araböl gau, hainö iru nöp jöl adö yabɨł gau mɨdeinaböl. Pen nɨbi bɨ uri jöl adö yabɨł gau mɨdpal gau, hainö iru nöp nöd am mɨdeinaböl,” a ga. *

*Jisas kauyan, “Umem uraknabin,” a ga
(Mad 20:17-19; Luk 18:31-34)*

* **10:31:** Mad 20:16; Luk 13:30

³² Pen kale Jerusalem amöl gi, Jisas nöd ga; bi nipe gau hain göm, gasi mälö mälö niñöl gi areila niñöm niñi bi hain aueila gau niñöm piñiñ gila. Jisas pen bi nipe unbö migan lan gau kalip nöp ut gi, goł au amöm, nan niñhön niñp giñig ga u kalip hag ña. *

³³ Jisas haga, “Hon Jerusalem arno niñöl gi, bi ap Bi Ñi nipe niñp kain gi dam, bi God niñp nan sabe gep bi kub gau abe, bi lo manö hag ñeb bi gau abe ñimagö kalip ñö, niñp manö kub hagöm, ‘Bi aniñi niñp al pak lep,’ a göm, ud bi Juda wasö gau kalip ñinaböl.

³⁴ Ñilö, niñp hag juöm, kiñu alöm, nagi ud paköm, dam böñ nöp al pak lälö umnab. Pen ñin mihöp midöm, ñin mihau niñgan u kauyan uraknab,” a ga.

*Jems aip Jon aip bi kub midaiul, a gi gasi u niñlö
(Mad 20:20-28)*

³⁵ Sebedi ñi nipe mihau, Jems aip Jon aip apil Jisas niñp haglö, “Manö hag ñeb bi, hol mihöñ nöp manö ap hag niñlo, ne yau a giñmön giñabön u aij,” a gälö.

³⁶ Anig hagailö, Jisas kalip haga, “Kale yip hag niñniñg gabil aniñbu, yad kalöp niñhön giñnam?” ö ga.

³⁷ Hageia haglö, “Hainö ne mailö aij ke halö midmön, ram mihöñ magöñhalö kiñ rö abad mideinabön ñin u, halip mihöñ, bi ap ud ñimagö yijig böñ lau adö limön, bi ap ud ñimagö sidagö böñ lau adö lö, asik midaiul,” a gälö.

* **10:32:** Mak 8:31; 9:31

³⁸ Anig haglö, Jisas haga, “Kale mihöŋ niŋ aij gi mil hagagabil. Nig asi yad niŋnabin u kale mihöŋ u rö nöŋ niŋnabil? Yad nig paknabin u, kale mihöŋ u rö nöŋ paknabil?” ö ga. *

³⁹ Hageia, “Yau, anig ginabul,” a gilo. Hagailö, Jisas haga, “Niŋö hagabil. Nig yad niŋnabin u, kale mihöŋ u rö nöŋ niŋnabil; nig paknabin u, kale mihöŋ u rö nöŋ paknabil u pen” *

⁴⁰ ni magö yijig yad böŋ lau an mideinab, ni magö sidagö yad böŋ lau an mideinab u yad hagagnabin; u bapi nan nipe; nipe ke niŋöb rö ginab,” a ga.

⁴¹ Pen Jisas bi nipe unbö siduŋ laŋ manö anibu niŋlö, kalip mulu lugö, Jems Jon bi mihau kalip hag gila.

⁴² Anig gilo, Jisas kalip magöŋhalö hagö aueila haga, “Kale niŋbim, Juda ni bi bi wasö gau, kiŋ kale kto göm abad midpal; bi kub kale manö nihöŋ nihöŋ hagnaböl u niŋöm ana udöm hain ginaböl me. *

⁴³ Pen kale gipal rö gagmim. Bi an bi kub midainim u, bi pro rö midöm, ni bi bi rimnap kalip wög gi ñeb bi rö midainim. *

⁴⁴ Bi an bi kub yabit midainim u, bi pro ramö gau rö midöm, ni bi bi rimnap kalip magöŋhalö nagit wög gep bi ap rö midainim.

⁴⁵ Bi Ni nipe u, ni bi bi gau kale wög yip gilaŋ, a göm, auaga; wög kalip gi ni damem, hainö nan

* **10:38:** Mak 14:36; Luk 12:50 * **10:39:** Ap 12:2; Rep 1:9

* **10:42:** Luk 22:25-26 * **10:43:** Mad 23:11; Mak 9:35

si nan naij gipal adö u haji gi umnö, nibi bi iru nöp kamij aröl, a göm, aua,” a ga.

*Jisas amgö we ga bi ap gö, amgö ñil niŋa
(Mad 20:29-34; Luk 18:35-43)*

⁴⁶ Jisas bi nipe gau aip daun kub Jeriko amjakla. Kale Jeriko arik arnig, nibi bi iru yabił nöp aip arla. Bi Dimeas ñi nipe Badimeas amgö we ga u, mani ñim, a göm, asib hagöl gi, adan goł au asik mideaia.

⁴⁷ Asik midö niŋöl gi, “Jisas bi Nasared nibö u auab,” a gilö niŋöm, nipe wiñ alöm haga, “Jisas, Depid Ñi nipe, yip mög niŋmön!” a ga.

⁴⁸ Hageia, nibi bi gau nip hag göm hagla, “Manö hagagmön! Agamij mid!” a gila. Anig hagla u pen nipe agamij midöm wasö, meg magö dap ranöm wiñ kub alöm haga, “Depid Ñi nipe, yip mög niŋmön!” a ga.

⁴⁹ Hageia, Jisas söl anib au pidöŋ göm haga, “Nip wiñ albe, aui auan,” a ga. Hagö, nibi bi gau bi amgö we u nip hagla, “Jisas nöp wiñ alab. Urakmön gasi halö aumön,” a gila.

⁵⁰ Hageila, walij mılöbö nipe u ud ju yuöm, yijid nöp uraköm, Jisas mideaia au ara.

⁵¹ Areia, Jisas nip haga, “Yip nihön gan, a gimön, auabön?” ö ga. Hageia haga, “Manö hag ñeb bi. Amgö u kauyan niŋnam, a gem, auabin,” a ga.

⁵² Hageia, Jisas haga, “Jisas yip gö kamij linab, a gimön, niŋ udpan u rö, me ne kamij löp, gö ne aru,” a ga. Anig hagö niŋöl gi, magö anibu nöp amgö ñil niŋöm Jisas aip ara. *

* 10:52: Mak 5:34

11

*Jisas ud an an löm Jerusalem arla
(Mad 21:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)*

¹ Jisas bi nipe gau aip am am Jerusalem söl söl göl gi, Olip Dum, ram riig aglö Bedpagi Bedani a gal u amjaköm, Jisas bi nipe mihöp hagöm haga,

² “Ram m+nöŋ migan lödan ammil niŋnabil, kaj donki marep ni bi bi ud ajagpal ap adik lilo mideinab. Niŋmil, hubik daumil.

³ Ni bi bi rimnap kalöp ni hön gi nig anig gabil, a gaiöl, hagmil, ‘Bi Kub wög ap göm, kauyan yuö, aunab,’ a gimil,” a ga.

⁴ Anig hagö, ammil niŋlöl, kaj donki marep ap adan au ram ajöŋ iŋ goŋ au nag i adik lilo midea. Hubik gilö niŋöl gi,

⁵ ni bi bi yöp söl anib au midea gau hagla, “Ni hön gi nig kaj donki marep anibu hubik gabil?” ö gila.

⁶ Hageila, Jisas haga rö nöp hagailö, yau a gilö,

⁷ kaj donki marep anibu dam Jisas midea au apil, waŋj mälö kub kale ud jumil, kaj donki adö laŋ lailö, Jisas adö anibu asika.

⁸ Ni bi bi gau iru nöp, waŋj mälöbö kale gau ud juöm, adan majö adö au lila; rimnap mab uŋan gau ud hak dap lila.

⁹ Anig göm, ni bi bi nip nöd gila gau abe, nip hain gila gau abe, wiñ alöl gi hagla,
“God hib nipe hagno adö aran!

Bi Kub bi nipe yuö auab i;

God nip abad aij ginim. *

* 11:9: Sam 118:25-26

10 Bac Depid kiŋ mǝdǝm nǝbi bǝ abad mǝdmǝdǝp
rǝ,
nǝpe hanǝp gǝnab!
God hib nǝpe hagno adǝ aran!” a gǝla.

11 Jisas anǝg gǝm, Jerusalem aramǝm, God sabe
gep ram raul u amǝm, nan gau nǝŋ ajǝ nǝŋǝl gǝ,
sǝdǝ wad arǝ nǝŋǝl gǝ, bǝ nǝpe unbǝ mǝgan lan
gau aip ram rǝŋig agǝ Bedani arla.

*Mab ñǝŋeb ap magǝ pǝlaga
(Mad 21:18-19)*

12 Ruǝ pen, Bedani nǝbǝ ado gǝ adan an au apǝl
gǝ, Jisas nǝp kǝyǝ la.

13 Kǝyǝ lǝ, mǝlǝ yǝŋig nǝŋa mab uǝem ap mǝdeia.
Magǝ rǝmnab pǝlǝm mǝdǝp aka gǝm, amǝm nǝŋa,
magǝ pǝlaga; mab uǝan nǝp mǝdeia. Pen nǝhǝn:
magǝ pǝlep ñǝn u auaga. *

14 Anǝg gǝ, Jisas mab anǝbu haga, “Hainǝ nǝbi
bǝ rǝmnab mab magǝ ne u ñǝŋagnabǝl,” a ga. Bǝ
nǝpe gau manǝ haga anǝbu nǝŋla.

*God sabe gep ram nan sǝkim geila gau, Jisas
kalǝp hag hǝŋ yua
(Mad 21:12-17; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)*

15 Jisas bǝ nǝpe gau uǝ gǝ, Jerusalem amǝm, God
sabe gep ram raul amǝm nǝŋa, nǝbi bǝ gau sǝkim
gǝl gǝ, mani yǝmjǝkǝl gǝ mǝdeila. Anǝg geila, mani
yǝmjǝk geila abañ bad gau ud ado gǝm, yaur dap
lǝlǝ rauǝl gǝ mǝdeila mab po gau ud ado gǝm,
nǝbi bǝ sǝkim gǝl gǝ, nan rauǝl gǝ, ram raul anǝbu
mǝdeila gau, kalǝp rǝdǝk gǝ hǝŋ yua.

* 11:13: Luk 13:6

¹⁶ Rîdîk gî hön yuöm haga, “Nan rîmnap dap God sabe gep ram kabö waryö gîgabö göl mîdöp an i padiagmim,” a ga.

¹⁷ Anîg hagöm haga, “God Manö u kalî kliñ rîkôm hagla, ‘God hagöp, “Ram yad u, nîbi bî ram mînöh gau gau magöñhalö apöm, yîp sabe gînaböl,” a göp,’ a gîla. Pen kale anîg gajim, bî nan si ud pi göl mîdpal ram ap rö löp,” a ga. *

¹⁸ Anîg hagö, bî God nîp nan sabe gep bî kub gau abe, bî lo manö hag ñeb bî gau abe, manö anîbu nîñöm, nîp al pak lun, a gîla. Pen nîbi bî gau magöñhalö manö nîp u nîñöm aiö gîla rö me, Jîsas nîp piñîñ göm, aigöl gun nîp al pak lun, a göm, gasî u ulhai nîñ mîdeila. *

¹⁹ Ram duga magö u, Jîsas bî nîpe gau aip Jerusalem arö göm arla.

*God nîp gasî añî nîñmim hag nîñbe, hag nîñnabim rö gînab
(Mad 21:20-22)*

²⁰ Ruö sîb halö adan an au amöl gî nîñla, mab uñem Jîsas hag ga u ît halö böñ nöp mîlep gî mîdeia.

²¹ Anîg ga nîñöm Pida haga, “Manö hag ñeb bî, nöh! Uñem mab rol hag gaina i mîlep gî lugöp!” a ga.

²² Hageia, Jîsas haga, “God nîp nîñ udmim.

²³ Yad kalöp nîñö hagabin, hon hagno God u rö nöp gînim, a gîmim, gasî mîhöp wasö gasî añî nîñmim, dum îlö anîbi ‘Ñîg solwara an au dan gî dam pak,’ a gînabim u, hagnabim rö gînab. *

* 11:17: Ais 56:7; Jer 7:11
17:20

* 11:18: Mak 14:1

* 11:23: Mad

24 Anib u me, God nɪp hagnabun rō gɪnab, a gɪmim, gasɪ añɪ nɪŋmim hag nɪŋbe, hagnabim rō gɪnab. *

25 Pen God nɪp sabe gɪnɪg gɪmim, nɪbi bɪ rɪmnap kalöp gɪ naij gɪpal gau nɪŋmim arö gɪmim nɪŋöm Nap kale kumi kabö adö laŋ mɪdöp u, nan si nan naij kale gɪpim gau nɪŋöm arö gɪnab. *

26 Pen nɪbi bɪ rɪmnap kalöp gɪ naij gɪpal gau nɪŋmim arö gagnabim u, Nap kale kumi kabö adö laŋ mɪdöp u, nan si nan naij kale gɪpim gau u rō nöp nɪŋöm arö gagnab.

*“Nöp an hagö anɪg gɪ ajabön?” ö gɪla
(Mad 21:23-27; Luk 20:1-8)*

27 Pen Jisas bɪ nɪpe gau aip kauyaŋ Jerusalem apjaköm, nɪpe God sabe gep ram raul gau gɪ ajö nɪŋöl gɪ, bɪ God nɪp nan sabe gep bɪ kub gau abe, bɪ lo manö hag ñeb gau abe, bɪ manö ud asɪkep gau abe, Jisas mɪdeia au apöm hagla,

28 “Nöp an, anɪg gɪmön, a gö, gɪ ajabön?” ö gɪla.

29 Hageila, Jisas pen haga, “Yad kalöp manö ap hag nɪŋnö, yɪp hag ñeinabim u, yad pen yad an hagö gɪ ajabin u, kalöp hag ñɪnabin.

30 Jon nɪbi bɪ gau kalɪp ñɪg pak ña u, God hagö ñɪg pak ña aka gasɪ nɪpe ke nɪŋöm ñɪg pak ña? Yɪp hag ñɪbe, nɪŋɪn!” a ga.

31 Anɪg hagö, kale ke hag nɪŋ hag nɪŋ göm hagla, “Hon hagnabun, ‘God hagö, Jon nɪbi bɪ gau kalɪp ñɪg pak ña,’ a gɪnabun u, hanɪp hagnab, ‘Anib u, nɪhön gɪnɪg Jon manö nɪpe u nɪŋ udagpim?’ ö gɪnab.

* 11:24: Mad 7:7 * 11:25: Mad 6:14-15

³² Pen hon hagnabun, ‘Jon gasi nipe ke niñöm kalip ñig pak ña,’ a gɛnabun u, hanip niñön gɛnab?” ö gɛla. Pen niñön: niñi bi gau magöñhalö, God hagö, Jon wög nipe gɛmɛdöp a göm niñmidal u me, Juda bi kub anib gau piñiñ göm manö ke ap hagagla.

³³ Gasi anibu niñöm hagla, “Hon niñagpun,” a gɛla. Anig hageila, Jisas kalip pen haga, “Kale yip pen hag ñagpim rö, yip an hagö gi ajabin u, kalöp u rö nöp pen hag ñagnabin,” a ga.

12

Juda niñi bi gau kale God bi nipe gau kalip gi naij gɛla, a ga

(Mad 21:33-46; Luk 20:9-19)

¹ Jisas pen kalip manö adö ap hod riköm haga, “Bi ap waryö göm, nagi wain wög u gi yimöm, wain magö pak hib jakep, a göm, miñan ap gi li aij gɛnab. Niñi bi apöm nagi magö si udnaböl u niñ midaiun, a göm, ram gɛlan gi mɛlö kub ap göm, bi rimnap kalip hagnab, ‘Kale nagi wain wög yip u abad midmim, hainö pilöm po gö, yip rimnap, kale rimnap udmim,’ a göm, ram minöñ mɛlö gau arnab. *

² Wain magö po gɛnab magö u, bi nipe ap hag yuöm, hagnab, ‘Wain magö yip rimnap ñilö daumön!’ a gɛnab.

³ Hagö, amjakö, bi wög gɛnaböl gau, nip ud pak pak löm, yiharɛñ nöp hag yunaböl.

* **12:1:** Ais 5:1-2

⁴ Anig gîlô, bî wain wög nap nîbö u bî ap pen hag yunab. Amjakö, nîp nabîc lan paköm, gî naij yabîl gî naböl.

⁵ Anig gîlô, bî wain wög nap nîbö u, bî ap pen yuö arö, nîp böñ nöp al pak lî naböl. Bî rîmnap iru nöp yuö, anîb unbö nöp göl gî, rîmnap mîñu magö pak naböl, rîmnap böñ nöp al pak lî naböl.

⁶ Anig gîlô gîlô me, bî wain wög nap nîbö u bî nîpe ap mîdageinab; ñî mîdmagö nîpe añî mîdeinab u, manö nîpe u udnaböl, a göm, yuö arnab.

⁷ Pen amjakö, nîbi bî wain wög gî mîdeinaböl gau nîñöm hagnaböl, ‘Ñî auöp i, bî wain wög nap nîbö u ñî nîpe auöp. Anîb u, nîp al pak lun me, nan nîpe udnîm rö gau hon udnabun,’ a gî naböl.

⁸ Anig hagöm, ñî anîbu nîp böñ nöp al pak löm, dam höñ gau ud yunaböl. *

⁹ Anig geinaböl, bî wain wög nap nîbö u apöm, nîhön gî nab? Nîpe apöm, nîbi bî wain wög geinaböl anîb gau kalîp al pak löm, nîbi bî rîmnap kalîp hagö, wain wög anîbu abad mîdeinaböl,” a ga.

¹⁰ Anig hagöm kalîp haga, “God Manö kalî kliñ riköm hagla,

‘Bî ram gep gau kabö mîlô arö gîla u,
kabö anîbu nöp mîñî ram padö an yanj u
bî nîg ñöl mîdöp. *

¹¹ Bî Kub anig ga u,
hon nîñun aij a gabun,’ a gîla,” a ga.

¹² Jisas anig hagö, bî God nîp nan sabe gep bî kub gau abe, bî lo manö hag ñeb gau abe, bî manö

* 12:8: Hib 13:12 * 12:10: Sam 118:22-23

ud asikep gau abe, hanip nöp hagab, a göm, níp sisí udun, a gí nínla u pen níbi bí gau kalíp pínín göm, arö gíla.

*“Dakis ñeb aka ñagep?” ö gíla
(Mad 22:15-22; Luk 20:20-26)*

¹³ Pen hainö Juda bí kub aníb gau, bí Perisi rímnap aip, Herod bí nipe rímnap aip kalíp hagla, “Kale Jisas mídöp au ammin, níp manö rímnap hag nínbe, nipe níhön dui manö hageinab, níp dam nagi linabun,” a gíla. *

¹⁴ Aníg hageila, Jisas múdeia au amöm, hagla, “Manö hag ñeb bí. Hon nínbun ne bí nínö yabí nöp hagpan. Bí kub gau abe, níbi bí yíharín gau abe, kalíp nínmön pínín gagpan. God hagöp rö nöp nínmön, níbi bí gau kalíp yíjig göl nöp hag ñíban. Aníb u, hanip hag ñí! Hon Juda níbi bí lo gau aigöl gí mídöp? Gapman bí kub Sisa u níp dakis ñeb aka ñagep?” ö gíla.

¹⁵ Aníg haglö, Jisas manö piral hageila u nínöm haga, “Níhön gínig, manö dui hagin a gímim, yíp manö piral aníbu hagabim? Mani magö ap daube, yad nínín,” a ga.

¹⁶ Hagö, dap ñílö nínöm haga, “Mani ba u, bí an mulu adín u mídöm, an híb u mídöp?” ö ga. Hageia hagla, “Bí kub Sisa u nöp,” a gíla.

¹⁷ Hageila, Jisas haga, “Sisa nan nipe mídainím u Sisa níp ñímim; God nan nipe mídainím u God níp ñímim,” a ga. Aníg hagöm, manö piral kale u dauba gí aij ga aníbu nínöm, aiö yabí gíla. *

* **12:13:** Mak 3:6 * **12:17:** Ro 13:7

Nibi bi umöm uraknaböl
(Mad 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸ Sadyusi nibi bi gau, nibi bi umöm, uraknaböl, a göm, niŋmɪdal rö, rɪmnap Jisas mɪdeia au apöm hagla, *

¹⁹ “Manö hag ñeb bi. Bi God manö hagep Mosɪs, manö ap hanɪp kalɪ kliñ rɪköm haga, ‘Bi ap nibi udöm, ñi pai rɪköm wasö, yiħarɪŋ umeinab u, nɪmam nɪpe ap pen nibi kanɪɪ anɪbu udöm, mam uma u ñi pai nɪpe u, a göm, rɪknab,’ a ga. *

²⁰ Anɪb u, bi ɪɪ halö unbö mɪdun jɪŋ u mɪdeinaböl. Nɪmam nöd nibi udöm, ñi pai rɪköm wasö, yiħarɪŋ umnab.

²¹ Umö, nɪmam yiɠwö anɪbö u pen nibi anɪbu nɪp udöm, u rö nöp ñi pai rɪköm wasö, yiħarɪŋ umnab. Anɪg gö, nɪmam yiɠwö nɪganɪ nibö u pen nibi anɪbu nɪp udöm, u rö nöp ñi pai rɪköm wasö, yiħarɪŋ umnab.

²² Anɪg ɠɪ dam dam, nɪmam unbö mudun jɪŋ u ñi pai rɪköm wasö, magöŋhalö yiħarɪŋ umnaböl. Hainö nibi u u rö nöp umnab. Pen nibi bi umöm uraknaböl, a ɠɪpan u,

²³ nibi aɲɪ ap bi nɪpe unbö mudun jɪŋ lɪnab anɪbu, hainö nɪmam mai aip nibi nɪpe mɪdeinab?” ö ɠɪla.

²⁴ Hageila, Jisas haga, “Kale God Manö kalɪ kliñ rɪkla u abe, God klö nɪpe u abe niŋagpim rö, ɠasɪ niŋö niŋagpim.

²⁵ Nibi bi umbal gau uraknaböl ñɪn u, God ejol nɪpe gau mɪdpal rö mɪdöm, bi gau nibi udagnaböl; nibi gau bi udagnaböl.

* 12:18: Ap 23:8 * 12:19: Dud 25:5

26 Pen nîbi bî kauyan urakagnaböl, a gîpim u, Mosîs mab pro in nöp mîdeia aiud kalî kliñ rîka u nîngapim rō lōp. God, mab ineia an au mîdöm, Mosîs nîp haga, ‘Ebrahim, Aisak, Jekop, God kale me, yad mîdpin,’ a ga. Anîb u, bac bî nöd umla gau kalîp hagöm, ‘God kale mîdpin,’ a ga. Pen kale hagpim rō, nîbi bî gau umöm, bōn nöp umblap u, God nîpe, ‘Ebrahim, Aisak, Jekop, God kale mîdpin,’ a gagböp. *

27 Nîbi bî kamîng mîdpal aka umbal u, God nîngöb kale magöñhalö kamîng mîdpal. Kale nîng aij gagpim me, bōn nöp umbal, a gîmim, nîngbim,” a ga.

God lo manö kub yabîl u

(Mad 22:34-40; Luk 10:25-28)

28 Bî lo manö hag ñeb bî ap, Jisas Sadyusi nîbi bî gau kalîp hag aij ga u nîngöm, apöm nîp hag nîngöm haga, “Lo adö mai kub yabîl?” ö ga. *

29 Hageia, Jisas haga, “Lo kub yabîl u, God Manö u kalî kliñ rîköm hagla, ‘Isrel nîbi bî nîngim! Bî Kub hon God, nîpe añî nöp Bî Kub mîdöp. *

30 Mîdmagö ne u magöñhalö, gasî rîmîd ne u magöñhalö, klö ne u magöñhalö udmön, God Bî Kub ne u nîp mîdmagö lîmön,’ a gîla.

31 Manö kub yabîl ap, God Manö u kalî kliñ rîköm hagla, ‘Ne ke mîdmagö lîban rō, nîbi bî gau kalîp u rō nöp mîdmagö lîmön,’ a gîla. Lo manö gau magöñhalö, lo anîb mîhau me lo kub yabîl mîdöp,” a ga. *

* 12:26: Eks 3:2,6

* 12:28: Luk 10:25-28

* 12:29: Dud 6:4-5

* 12:31: Lep 19:18

³² Hageia, bi lo manö hag ñeb bi u haga, “Manö hag ñeb bi. Ne niñjö yabił hagpan, God añi me Bi Kub yabił miđöp; nipe rö rımnap miđagpal.

³³ Hon God niþ nan pak sabe gi ñi nabun aka nan pak sabe gi ñi böñ nöp launabun u nan kub wasö. Nan kub yabił me, miđmagö hon u magöñhalö, gasi rımiđ hon u magöñhalö, klö hon u magöñhalö udun, God Bi Kub u niþ miđmagö lun; hon ke miđmagö libun rö, niþi bi gau kalip u rö nöp miđmagö lun,” a ga. *

³⁴ Anig hageia, Jisas bi u, nipe gasi niñ aij yabił göm hagöp, a göm, niþ haga, “Ne God bi nipe ap miđmön rö löp,” a ga. Jisas pen manö niñjö yabił gau nöp hageia u niñöm, niþi bi niñmiđeila gau piñiñ göm, hainö manö pıral gau niþö niþ neb neb göm hagniđal rö, rımnap halö niþ hag niñagla.

Krais nipe bi an?

(Mad 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Jisas God sabe gep ram au niþi bi gau kalip manö hag ñi miđöl gi, niþi bi gau kalip haga, “Bi lo manö hag ñeb bi gau niñhön giñig hagpal, ‘Krais u nipe Depiđ ñi nipe nöp,’ a giþal?”

³⁶ Ana Uł u, Depiđ niþ gasi ñö, Depiđ nipe ke kali kliñ riköm haga,

‘Bi Kub nipe Bi Kub yad u niþ haga,

“Ne ñimagö yijig yad lau adö miđmön,
yad niþi bi kolmał ne gau

kalip ma mo ne gau linabin,” a ga, a ga. *

* **12:33:** Dud 4:35; 1Sa 15:22; Hos 6:6 * **12:36:** Sam 110:1

³⁷ Anib u, Depid nipe ke Krais nip ‘Bi Kub yad’ a ga. Pen Krais Depid ñi nipe midböp, nip ‘Bi Kub yad’ a gagböp,” a ga. Jisas manö it anigöl niñöm hag aij ga rö, nibi bi iru yabił mideila gau manö nip u ñiñi lol gi niñla.

Bi lo manö hag ñeb bi gau gipal rö gagmim, a ga

(Mad 23:1-36; Luk 11:37-54; 20:4)

³⁸ Jisas nibi bi gau kalip manö hag ñöl gi haga, “Bi lo manö hag ñeb bi gau kalip niñ aij gımim. Kale gipal adö u, wañj mılö kub gau löm, maker gau arno, nibi bi gau, auabim e, gılö, hib hane i adö lañ mideiañ, a göm, gasi u niñbal.

³⁹ Pen Juda magum gep ram u arno, hanip ka adö aij aij bi kub asikpal adö u asikmön, a ginaböl, a göm, gasi u niñbal. Nibi bi nan kub niñbal añ u, u rö nöp, nibi bi amgö ilö adö au asikno, hanip niñöm, hon bi gep hib midöp, a ginaböl, a göm, gasi u niñbal.

⁴⁰ Bi lo manö hag ñeb bi gau, nibi palpal ram nan kale gau nan hon rö lañ, a göm, piti gi udpal. God nip sabe ginabun u, nibi bi niñöl, a göm, manö mılö kub piral piral adö rimnap nöp gau hagpal. Anig gipal u, hainö God kalpe ilön kub unbö ke yabił ñinab,” a ga.

Nibi kanit yim gep rö marap God nip nan kub ña

(Luk 21:1-4)

⁴¹ Jisas God sabe gep ram mani dap ñimidal migan söl au asik midöm niña, nibi bi gep gau, mani iru nöp dap yula.

⁴² Pen nɪbi kaŋɪɫ mani mɪdageia ap, mani aɫɪ magö pro mɪhöp dap yua.

⁴³ Anɪg ga nɪŋöm, Jisas nɪpe bɪ nɪpe gau hagö aueila haga, “Yad kalöp nɪŋö yabɪɫ hagabin, nɪbi bɪ gau kale mani pro ñɪbal, pen nɪbi kaŋɪɫ i mani kub yabɪɫ ñöb. * ”

⁴⁴ Nɪbi bɪ mani iru mɪdöp gau, mani kale rɪmnap halö iru nöp mɪdö nɪŋöl gɪ, mani kale God nɪp rɪmnap nöp dap ñɪbal; pen nɪbi kaŋɪɫ i, mani nɪpe magö mɪhöp mɪdajɪp u magörɣhalö dap ñöb. Nɪpe nan rau ñɪneb mani ap mɪdagöp. Anɪg göp u, God nɪŋö, nɪbi bɪ rɪmnap pro ñɪbal u pen nɪbi kaŋɪɫ i kub yabɪɫ ñöb,” a ga.

13

God sabe gep ram waɫ gɪnab, a ga

(Mad 24:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Jisas God sabe gep ram u arö göm höŋ arö nɪŋöl gɪ, bɪ nɪpe ap nɪp haga, “Manö hag ñeb bɪ. Kabö aij udöm, ram aij gɪla i nöŋ!” a ga.

² Hageia, Jisas haga, “Ne kabö ram kub anɪbu nɪŋö, aij gö hagabön ar? Hainö ram anɪb i pa jö ma jö gɪ yulö, kabö ap, kabö ap adö au mɪdageinab; böŋ nöp pɪral yunab,” a ga. *

Mɪŋör ugalöm uɫham mɪdeinaböl, a ga

(Mad 24:3-14; Luk 21:7-19)

³ Jisas anɪg hagöm, God sabe gep ram u arö göm, Olip Dum ara. God sabe gep ram u nö lau mɪdöp, Olip Dum nö lai mɪdöp. Jisas Olip Dum au asɪk

* 12:43: 2Ko 8:12 * 13:2: Luk 19:44

mıdö nıñöl göm, Pida, Jon, Jems, Edru kale yam apöm nıp hagla,

⁴ “Nan hagajan u, ñın mai rö gınab? Pen nan nıñhön rö gö nıñun hagnabun, ‘Nan anıb gau mıñi gınıg gab,’ a gınabun?” ö gıla.

⁵ Hageila, Jisas kalıp haga, “Nıñ aij gımim, manö pıral haglö udagmim!

⁶ Nıbi bı ıru nöp apöm, pır alöm, hıb yad u udöl gı, hagnaböl, ‘Yad Jisas nöp auabin,’ a gınaböl. Anıg haglö, nıñö hagaböl, a gımim, nıñagmim.

⁷ ‘Ram mınöñ gai i pen pen gaböl, ram mınöñ gau pen pen gaböl,’ a gaiöl, gası ıru nıñagmim. Nan anıb gau gınab u pen uri ram mınöñ ıt i nan gau magöñhalö pıs gınab, a gımim, gası u nıñagmim.

⁸ Nıbi bı mıgan rımnap uraköm, nıbi bı mıgan rımnap aip pen pen gınaböl. Kın mıgan rımnap uraköm, kın mıgan rımnap aip pen pen gınaböl. Ram mınöñ gau magöñhalö munmon udöm, kıyö kub yabıt apöm gınab. Nan gınab anıb gau, nıbi gau kalıp nöd ñı pai ñıñajıp, hainö ñı pai rıkpal rö u gınab.

⁹ Pen kale nıñ aij gımim mıdaimim. Ñın rımnap kalöp dam Juda kansol bı gau kalıp ñılö, manö kub hagnaböl. Ñın rımnap, Juda magum gep ram raul gau, ur udöm, kalöp paknaböl. Ñın rımnap, Jisas bı nıpe, a göm, kalöp dam gapman bı kub abe kın abe mıdeınaböl au amöm, manö kub hagnaböl. Pen anıg ud araiöl u, manö aij yad u gapman bı kub gau abe, kın gau abe kalıp hag ñınabim. *

* 13:9: Mad 10:17-20

¹⁰ Pen nöd manö aij yad u, nîbi bî ram mîñnön ke gau gau magöñhalö hag ñîlö arnab nîñjöm ñîñ hain hagpin u aunab.

¹¹ “Pen kalöp manö kub hagnîg ud araiöl u, manö pen aigöl gî hagnîg, a gîmîm, gasî iru nîñjagmîm. Hagnîg gîpe nîñjöl gî, Ana U† kalöp gasî aij ñö, hagnabîm. Manö anîbu kale ke hagagnabîm; Ana U† nîpe ke hagnab. * ”

¹² Ñîñ anîbu, mam bî gau uraköm, mam rîmnap kalîp al paklan, a göm, kain gî dam bî manö nîñeb bî gau ñîmagö adö kalîp ñîlö, al pak lîñaböl. Nap bî gau uraköm, ñî pai kale ke gau kalîp al pak lîlan, a göm, kain gî dam bî manö nîñeb bî gau ñîmagö adö kalîp ñîlö, al pak lîñaböl. Ñî pai gau uraköm, nîme nap bî kalîp nîñlö, mulu lugö, kalîp al pak lîlan, a göm, kain gî dam bî manö nîñeb bî gau ñîmagö adö kalîp ñîlö, al pak lîñaböl. *

¹³ Yad lau adö mîdeinabîm u nîñjöm kalîp mulu kal nîñnaböl u pen kale nîbi bî an an, klö gîmîm yîp arö gagmîm, cîg gîmîm nöp mîdeinabîm gau, ñîñ hain hagpin u aueinab, God kalöp ud kamîñ yunab,” a ga. *

Hainö nan naij yab† waiö lîñab, a ga

(Mad 24:15-28; Luk 21:20-24)

¹⁴ “Pen nan hil asî masî gep u, ka nîpe aragep au am uraköl mîdeinab, nîñnabîm u, kale nîbi bî ram mîñnön Judia mîdeinabîm gau, yîñîd pîñîñ gî nö ilö gau armîm. (Kale nîbi bî manö i uri nöp

* **13:11:** Luk 12:11-12
10:22; Jon 15:21

* **13:12:** Mad 10:21

* **13:13:** Mad

amgö li niṇabim gau, manö it u rik niṇ aij giṁim.)
*

¹⁵ Niṇbi bi ram adö laṇ mideinabim gau, nan yad riṁnap udnam, a giṁim, ado gi ram raul aragmim. *

¹⁶ Niṇbi bi wög naböṇ gau ajeinabim gau, waṭij mälö yad ap udnam, a giṁim, ado gi ram aragmim.

¹⁷ Pen ṇin anibu, niṇbi ṇi mudun halö mideinaböl gau abe, niṇbi ṇi painaṇ ci ṇeinaböl gau abe, uṭham yabiṭ piṇiṇ gi arnaböl. *

¹⁸ Nan ginab anibu, God niṇ sabe giṁim, ram yiḡön göp ṇin u gagiṁ, a giṁim.

¹⁹ Niṇhön giṇig: God hadame dagol gau ram miṇöṇ gi la ṇin u riköm, mid damöm miṇi midpun ṇin i, nan naij anibu rö ap gaga; hainö gau u rö nöṇ nan naij anibu rö ap gagnab. *

²⁰ Nan naij anibu pör giḡöp, niṇbi bi magöṇhalö um hakblap. Pen Bi Kub niṇe niṇbi bi niṇe udnab gau kalip gasi niṇöm, wasö gö me, nan naij anibu yöṇ magö ap ginab.

²¹ “ṇin anibu niṇbi bi riṁnap kalöp hagnaböl, ‘Niṇim! Krais midöp i! Krais midöp daṇ!’ a ginaböl u pen niṇjö hagaböl, a giṁim, niṇagmim.

²² Niṇbi bi riṁnap, God niṇbi bi niṇe ke hag la gau kalip udun, a göm, piral hagöm hagnaböl, ‘Yad me Krais; yad me bi God manö hagep ap,’ a göm, nan gagep rö riṁnap ginaböl. Pen God niṇbi bi niṇe ke hag la gau udagnaböl, wasö. *

* **13:14:** Dan 9:27; 11:31; 12:11 * **13:15:** Luk 17:31 * **13:17:**
Luk 23:29 * **13:19:** Dan 12:1 Rep 7:14 * **13:22:** Rep 13:13

²³ Anıb u, nıŋ aij gımim. Nan nıhön nıhön hainö gınab u, yad kalöp hagnö nıŋbim u me, nıŋ aij göl gı mıdaimim.

Jisas hainö ado gı aunab

(Mad 24:29-31; Luk 21:25-28)

²⁴ “Pen mıŋör kub anıb gau gı hakö nıŋöl gı, sıdö u sıb göm, rakın u mailö gagnab.

²⁵ Gapı gau kumi kabö adö laŋ nıbö pıg ju lug auö nıŋöl gı, nan kumi kabö adö laŋ mıdöp gau, gıdan nıbö gai nıbö gınab. *

²⁶ Ñın anıbu, Bı Ñı nıpe pıdöŋ ke yabıt udöm, mailö aij unbö ke halö kumi bad aŋ au auö nıŋöl gı, nıbi bı nıp nıŋnaböl. *

²⁷ Pen ejol nıpe gau hag yuö ram mınöŋ ke gau gau magöŋhalö rıgoŋ rıgoŋ gau amöm, nıbi bı nıpe ke hag la gau uı göm nıp daunaböl. *

Mab sıŋıp lınab

(Mad 24:32-35; Luk 21:29-33)

²⁸ Jisas haga, “Kale mab rauan gau nıŋnabim u, manö hagabin i nıŋ aij gınabim. Mab rauan gau sıŋıp löm, pıdöŋ gö nıŋöl gı, mıñi sıdö lınıg gab, a gımim nıŋbim.

²⁹ Anıb u rö, hainö nan hagpin gau gö nıŋöl gı, ‘Mıñi söl mıdöp, Jisas haga rö gınıg gab,’ a gımim nıŋnabim.

³⁰ Yad hagabin u gası nıŋöl gı mıdaimim. Nıbi bı mıñi mıdpal gau rımnab mıdlö nıŋöl gı, nan anıb gau gı hakö, hainö umnaböl.

* **13:25:** Ais 13:10; Joe 2:10,31; 3:15; Rep 6:12-13

* **13:26:** Rep

1:7 * **13:27:** Mad 13:41; Mak 13:32

³¹ Kumi kabö adö laŋ abe, m+nöŋ naböŋ i i abe ur g+inab; pen manö magö yad gau ur gagnab; pör pör nöŋ m+deinab.

*Ñ+n mai aunabin u b+ ap n+ŋagöp, a ga
(Mad 24:36-44; Luk 17:26-30,34-36)*

³² “Ñ+n mai aka magö mai aunabin u, n+bi b+ r+mnab n+ŋagpal, ejol gau n+ŋagpal, yad u rö nöŋ n+ŋagpin; Bapi nöŋ n+ŋöb.

³³ An+b u me, ñ+n mai aunabin u n+ŋagpim rö, pör pör n+ŋ aij yab+ göl g+ m+daimim.

³⁴ “Aunabin ñ+n an+bu, aiud hagn+g gabin i rö. B+ kub ap ram n+pe u arö göm m+gan ap arn+g göm, b+ wög gep n+pe gau kal+p wög adö ke ke hag löm, ‘Wög an+g an+g g+mim,’ a göm, b+ n+pe ajöŋ i+ abad m+deinab u n+p hagnab, ‘N+ŋ aij yab+ g+mön m+daimön,’ a göm, arnab.

³⁵ Kale u rö nöŋ, magö mai b+ ram nap n+bö u aunab u n+ŋagpim rö, n+ŋ aij g+mim m+daimim. Dugo magö u aunab aka, s+bön aŋ kub yaŋ aunab aka, k+ak+ w+ñ alnab magö u aunab aka, hil+m halö aunab, a g+mim, n+ŋagpim. *

³⁶ Kale hanbe n+ŋöl g+, y+ŋ+d aun+m rö löp u me, n+ŋ aij g+mim m+daimim.

³⁷ Pen kalöp nöŋ hagagabin; n+bi b+ gau magöŋhalö u rö nöŋ hagabin, n+ŋ aij g+mim m+daimim!” a ga.

* **13:35:** Luk 12:38

14

Jisas n̄p aigöl gun al pak lun, a göm, gasi u n̄ŋla

(Mad 26:1-5; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

¹ Pen Juda kai Pasopa ñin kub u abe, Bred Yiś Halö Ñin̄agep ñin kub u abe yöp ñin m̄höp nöp m̄dö n̄ŋöl gi, bi God n̄p nan sabe gep bi kub gau abe, bi lo manö hag ñeb bi gau abe, Jisas n̄p aigöl gun, agamij ud sisi lun, dam al pak lun, a göm, anig gi gasi n̄ŋla.

² Pen gasi ap n̄ŋöm hagla, “Pasopa ñin i anig gin̄o, n̄bi bi iru nöp gai i uraköm, pen pen göm, hanip gi naij gin̄aböl,” a göm, arö gīla.

³ Jisas ram rīlig aglō Bedani amöm, Saimon ram u am asiköm, nan ñījeila. Bi Saimon an̄ibu, nöd wös hapeb la u, Jisas gö, kam̄ŋ la. Pen nan ñīŋlō n̄ŋöl gi, n̄bi ap wel hāŋ aij auēp mani kub raubal u, barol halö dapöm, aŋ au pa jö göm, Jisas n̄p nab̄c adö laŋ hoŋ ga. *

⁴⁻⁵ Hoŋ gö, bi m̄deila an̄ib gau, rīmnap n̄ŋlō, hibur kalip u naij gö, kale ke hagla, “Wel an̄ibu sikim göm, m̄i añi ap bi ap wög göm mani udnab rö u udöm me, n̄bi bi nan m̄dagöp gau kalip ñeb u pen nīhön gin̄ig anig göl yīhar̄ŋ hoŋ göp?” ö gīla. Anig hagöm, n̄bi an̄ibu n̄p hag jula.

⁶ Anig hageila, Jisas kalip haga, “Nīhön gin̄ig anig hagabim? N̄p arö gim! Yīp göp an̄ibu, gi aij yabīl göp.

* 14:3: Luk 7:37-38

⁷ Nibi bi nan midagöp gau, kale aip pör nöp mideinabim rö, ñin rimnap kalip nan ñinig, ñinabim. Pen yad aip pör midageinabun. *

⁸ Nibi anibi, nan nipe gep rö u, göp. Umnö, wel haññ aij auep u li ñöm rigöl ginaböl rö, yip nöd li ñab. *

⁹ Anib u, yad kalöp niñö hagabin, hainö manö aij yad u ram minöñ gau gau magönhalö hag ñilö arö niñöl gi, nipe göp anibu halö haglö, kale nibi anibi nip gasi hauñ gagnaböl,” a ga.

*Judas, Jisas nip al pak lilañ, a göm, mumug ga
(Mad 26:14-16; Luk 22:3-6)*

¹⁰ Pen Jisas bi nipe ap Judas Iskariod, Jisas nip mumug ginam a göm, bi God nip nan sabe gep bi kub gau ara.

¹¹ Bi God nip nan sabe gep bi kub anib gau, mumug ga anibu niñöm, aij gö, hagla, “Nöp mani rimnap ñinabun,” a gila. Hageila me, Judas, “Aigöl gem hagnö, kale apöm Jisas nip ud aröl,” a göm, gasi u ulhai niñ mideia.

*Pasopa ñin u mñi, a göm, nan ñiñla
(Mad 17:17-25; Luk 22:7-14,21-23; Jon 13:21-30)*

¹² Bred Yis Halö Ñiñagep ñin kub u auö, Pasopa kaj sipsip pi pak sabe gi ñiñeb ñin u, Jisas bi nipe gau nip hag niñöm hagla, “Nan hon ñiñnabun u, miñgan mai gi jin gun?” ö gila. *

¹³ Hageila, Jisas bi nipe miñhöp hag yuöm haga, “Kale daun kub u ammil niñnabil, bi ap ñig miñ dap areinab; nip nable pakmil aip armil.

* 14:7: Dud 15:11 * 14:8: Jon 19:40 * 14:12: Eks 12:6

14 Bi anibu amöm ram raul arainim, kale mihöŋ bi ram anibu nap nibö u nip hag niŋmil hagmil, ‘Manö hag ñeb bi hagöp, “Bi yad gau aip Pasopa nan ñiŋnabun raul miŋan mai?” ö göp,’ a giŋmil.

15 Kale hag niŋlö, nipe kale dam ram adö laŋ, nan gau magöŋhalö midöp raul miŋan kub u yam nab. Yamö, nan ñiŋnabun u raul miŋan anibu gi jin gaimil,” a ga.

16 Jisas kalip mihöŋ aniŋ hag yuö, daun kub u ammil niŋlö, Jisas haga rö nöŋ mideia. Niŋmil, Pasopa nan ñiŋniŋ gila u, gi jin gilö.

17 Dugo magö u, Jisas bi nipe riŋnap aip amjaköm,

18 nan ñiŋöl gi haga, “Yad kalöp niŋö hagabin, bi yad aip nan jim ñöl ñiŋnabun aui nöŋ, bi ap, yip al pak lilaŋ, a göm, yip mumug giŋnab,” a ga. *

19 Aniŋ hagö, bi nipe gau mög gö, gasi miŋör niŋöl göm, nip aŋi aŋi hag niŋöl gi hagla, “Ne yip hagabön aka?” gila.

20 Hageila, Jisas haga, “Kale bi yad unbö miŋan laŋ midpim u, bi ap aniŋ giŋnab. Bi anibu me, yad aip nan kinaŋ aŋi jim ñöl ñiŋnabul i.

21 Yad Bi Ñi nipe, God Manö kali kliŋ riköm hagla rö nöŋ umnabin u pen bi yip al pak lilaŋ, a göm, mumug giŋnab u, nip mög niŋnabin. Nipe ilön kub udnab u me, nip yag dauagblap u aij,” a ga.

Jisas bi nipe gau kalip bred wain ña

(Mad 26:26-30; Luk 22:14-20; 1Ko 11:23-25)

22 Nan ñiŋöl gi, Jisas bred u udöm, God nip aij, a göm, ud jö göm, bi nipe gau kalip ñöl gi haga, “Ud ñiŋjim! U hañ roman yad,” a ga.

* 14:18: Sam 41:9

23 Pen ñig wain kap u, u rö nöp udöm, God nîp aij, a göm, bî nîpe gau kalîp ñö, magöñhalö ñîñlô nîñöl gi, haga,

24 “Ñig i, hagape yad. Hagape yad hon gi lugnab u me, God manö nîñö hag la rö, nîbi bî iru nöp nîpe aip ud dîm ñîñab,” a ga. *

25 Anig hagöm haga, “Yad kalöp nîñö hagabin, mîñi ñîñ i riköm ñig wain ñîñagnabin. Yîharîñ nöp mîdnö mîdnö, God nîbi bî udöm kumi kabö adö lan au abad mîdeinab ñîñ u nöp, ñig wain kauyan ñîñnabin,” a ga.

26 Anig hagöm, bî nîpe gau aip God nîp sabe gep kîmap ap hagöm, Olip Dum arla.

Jisas Pida nîp haga, “Yad Jisas nîp nîñagpin,” a gîñabön,” a ga

(Mad 26:31-35; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

27 Jisas bî nîpe gau kalîp haga, “God Manö u kalî kliñ riköm hagla, ‘God nîpe haga, “Yad bî kaj sipsip mukep u nîp pak lîñö, kaj sipsip gau piñîñ gi ke ke arnaböl,” a ga,’ a gîla. Anîb u rö, mîdö mîdö kale magöñhalö yîp arö gîmim, piñîñ gi arnabim.

28 Pen yad umem, urakem ram mîñöñ Galili arnö, kale hain nîñabim,” a ga. *

29 Anig hageia, Pida haga, “Bî rîmnap nöp arö göl rö löp u pen yad nöp arö gagnabin, wasö,” ga.

30 Hageia, Jisas haga, “Yad nöp nîñö hagabin, mîñi ñîñ i nöp, sîbön an yan kîlakîl wiñ mîhöp

* 14:24: Eks 24:8; Sek 9:11; Jer 31:31-34; 1Ko 10:16; Hib 9:20

* 14:28: Mad 28:16; Mak 16:7

alagnab magö u, ‘Yad Jisas nîp nîṇagpin,’ a gîmön, ij mîhau nîgan wai ñî nabön,” a ga.

³¹ Hageia, Pida manö klö yabîḥ hagöm haga, “Yîp nöp aip al pak lîṇîg, al pak löl u pen yad Jisas nîp nîṇagpin, a gem, hagagnabin,” a ga. Jisas bî nîpe gau magöṇhalö, Pida haga rö nöp hagla. *

Jisas God nîp sabe gî mîdeia

(Mad 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² Jisas bî nîpe gau aip mab wög adîṇ Gedsemani amöm kalîp haga, “Kale aui asîk mîdaimim; yad am sabe gîṇîg arabin,” a ga. *

³³ Anîg hagöm, Pida, Jems, Jon kalîp uḥ gî damöm, gasî mîlöl löl gî haga,

³⁴ “Mîdmagö yad u ilön gî dam lugöp u, umnam rö löp. Kale îḥ i mîdmim, nîṇ mîdaimim,” a ga. *

³⁵ Anîg hagöm, kalîp au hag löm, nîpe yöp söl anîb au amöm, mîṇöṇ naböṇ yan lug paköm, ilön kub udnîg geia anîbu, Nap nîpe wasö gîṇîm aka wasö gagnîm, a göm, sabe göl gî mîdeia.

³⁶ Nap nîp sabe göm haga, “Bapî, ne nan gau magöṇhalö gep u nöp mîdöp. Nan yîp gîṇîg gab u, yad mîṇör kub mîdöp. Ne yau a gîmön, yîp unbö gagnîm. Pen nan yîp nîḥön gîṇîg gainîm u, gasî yad nîṇnam rö gagmön, gasî ne ke nîṇban adö u nöp yîp gîmön,” a ga. *

³⁷ Hagöm, ado gî bî nîpe mîhau nîgan mîdeila au apöm nîṇa, kale böṇ nöp hon han arla. Anîb u, nîpe Pida nîp haga, “Saimon, ai gîṇîg gîmön hon

* 14:31: Jon 11:16 * 14:32: Jon 18:1 * 14:34: Jon 12:27

* 14:36: Mak 10:38; Jon 6:38

hanabön? Yöp magö ap nɪŋ mɪdaimön rö lagöp ar?” a ga.

³⁸ Anɪg hagöm, bɪ nɪpe gau kalɪp haga, “Hon nan naij gun rö löp, a gɪmim, nɪŋ aij gɪmim, God nɪp sabe göl gɪ mɪdaimim. Gasɪ kale u gɪmim rö löp u pen hañ roman kale iru maru göp,” a ga.

³⁹ Anɪg hagöm, kauyaŋ ado gɪ amöm, Nap nɪp nöd sabe ga rö, kauyaŋ sabe ga.

⁴⁰ Pen kauyaŋ ado gɪ apöm nɪŋa, bɪ nɪpe gau böŋ nöp hon kal auö han arla. Nɪŋöm, kalɪp haga, “Kale hon hanabim ar?” a ga. Hagö, ana udöm, pen hagöl rö laga.

⁴¹ Pen Jisas gɪsön amöm, ado gɪ apöm kauyaŋ hon haneila u nɪŋöm haga, “Kale yɪharɪŋ han mɪdpim ar? Me aij! Bɪ game, nɪŋim! Bɪ ap apöm, Bɪ Ñɪ nɪpe kain göm, bɪ nan si nan naij gɪpal gau kalɪp ñɪnɪg gab.

⁴² Urakpe arun! Nɪŋim! Bɪ yɪp kain göp auab i,” a ga.

Jisas nɪp ud sɪsɪ lɪla

(Mad 26:47-56; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)

⁴³ Jisas kalɪp manö anɪbu hagö nɪŋöl gɪ, magö anɪbu nöp, bɪ nɪpe unbö mɪgan laŋ ap, Judas, bɪ iru nöp dapöm apjaka. Bɪ anɪb gau, bɪ God nɪp nan sabe gep bɪ kub gau abe, bɪ lo manö hag ñeb gau abe, bɪ manö ud asɪkep gau abe, hag yulö aula. Kale ru mɪlö kɪd rɪmnap udöm, ur pakep rɪmnap udöm, aula.

⁴⁴ Judas nöd kalɪp hag löm haga, “Yad bɪ ap nɪp am hag wɪhai udem, ud bom haluem, mulu ñɪŋeinam u, bɪ u me, a gɪmim, nɪp ud sɪsɪ lɪmim, ud arim,” a ga.

⁴⁵ Judas anig hagöm, Jisas mïdeia au amjaköm, “Manö hag ñeb bï,” a göm, nïp ud bom haluö nïñöl gi,

⁴⁶ bï rïmnap apöm, Jisas nïp ud sïsi lïla.

⁴⁷ Jisas ud sïsi lïlö nïñöl gi, Jisas bï nïpe ap uraköm, ru mïlö kïd nïpe u ud tïp gi udöm, bï God nïp nan sabe gep bï kub yabït u wög nïp gi ñïmïdöp bï u, nïp rïmïd böñ lap u böñ nöp rïb ajañ al yua.

⁴⁸ Pen Jisas bï nïp ud sïsi lïla gau kalïp haga, “Ru mïlö kïd udmim, ur pakep udmim, yïp nan si udep bï ap a giïmim auabim aka?

⁴⁹ Yad pör pör God sabe gep ram u amem, kale aip mïdem, nïbi bï gau kalïp manö hag ñïmïdin u pen yïp ud sïsi lagpe. Pen uri kale God Manö u kalï kliñ rïköm hagla rö nöp gabim,” a ga. *

⁵⁰ Pen magö anïbu nöp, Jisas bï nïpe gau magöñhalö nïp arö göm piñïñ gi aram hakla.

⁵¹ Bï praj ap, wañj mïlöbö ap nöp yïmöm, Jisas nïp ud areila u hain arö, nïp abe ud sïsi lun, a giïlö,

⁵² pïrïk areia, wañj bad nïpe u ud ju udlö, nïpe magö nöp pïrïk ara.

Jisas nïp manö kub hagla

(Mad 26:57-68; Luk 22:54-55,63-71; Jon 18:13-14,19-24)

⁵³ Jisas nïp dam, bï God nïp nan sabe gep bï kub yabït ram u arla. Ud areila, bï God nïp nan sabe gep bï kub gau löm, bï manö ud asïkep gau löm, bï lo manö hag ñeb bï gau löm, ap ram anïbu magum giïla.

* **14:49:** Luk 19:47; 21:37; Jon 18:20

54 Pida pen hapi hapi niŋ damöm, bi God niþ nan sabe gep bi kub yabiþ ram niþe u amjaköm, bi ram aniþbu wög giþidal gau aip asiköm, mab mali miþeila.

55 Bi God niþ nan sabe gep bi kub gau abe, Juda Kansol kub bi gau magöñhalö abe, Jisas giþ ajmidöp manö iþ ap udun, niþ al pak lun, a giþ niþ wasö niþla.

56 Niþi bi iru nöþ daulö, Jisas niþ manö piral adö riþnap hagla u pen manö hagla u adiþ adiþ hagagla. Ke ke haglö, manö iþ riþnap niþagla.

57 Pen riþnap uraköm, piral hagöm, hagla,

58 “Hon niþ miþno, niþe haga, ‘God sabe gep ram, ñimagö udöm giþla i, riþ waþ giþ yuem, ñin miþhau niþaŋ u, kauyaŋ giþnabin. Ñimagö udöm giþpal rö u gagnaþin; ram aniþbu ke yabiþ ap giþnabin,’ a göþ,” a giþla. *

59 Manö hagla aniþbu u rö nöþ adiþ adiþ hagagla; ke ke hagla.

60 Bi God niþ nan sabe gep bi kub yabiþ u uraköm, Jisas niþ haga, “Manö nöþ hagaböl u, ne manö pen ap hagagnabön ar?” a ga.

61 Hagö, Jisas manö ap pen hagagö, kauyaŋ hag niþöm haga, “Ne me Mesaia u, Bi Kub aij u Ñi niþe aka?” ga.

62 Hageia, Jisas haga, “Yau me. Me yad nöþ. Yad, Bi Ñi niþe, Bi Kub klö ke yabiþ ñimagö yiþig kiþ lau adö asik miþ arö gem, kumi kabö adö laŋ au niþbö kumi bad aŋ aŋ lem aueinabin, niþnabim,” a ga.

* 14:58: Jon 2:19-21

⁶³⁻⁶⁴ Jisas anig hagö, bî God nîp nan sabe gep bî kub yabił u, wali j nîpe gau ke ud bîlîlî göl gî haga, “Nîpe God hib nîpe u rîb juajîp u nînbim! Anîb u, nîbi bî rîmnap hag nîḡagun. Nîpe gî naij göp u waiö hagöp me u. Anîb u, kale nîhön gasî nîḡabim?” ö ga. Hagö, bî kub gau magöḡhalö uraköm, hagla, “Bî anig göl hagöp anîbu, nîp al pak lep,” a gîla. *

⁶⁵ Anig hagöm, bî rîmnap Jisas nîp kiñu alöm, wali bad ap ud amgö nîp u pału gî ñöm, nîp paköl gî hagla, “Ne ke nîḡmön, hanîp hagö, nîḡun, nöp an pakab?” ö gîla. God sabe gep ram bî polisman gau, u rö nöp nîp mîñu magö nöp pakla.

*Pida haga, “Yad Jisas nîp nîḡagpin,” a ga
(Mad 26:69-75; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18,25-27)*

⁶⁶ Pida am asîka au nöp mîdö nîḡöl gî, nîbi praj ap, bî God nîp nan sabe gep bî kub yabił u nîp wög gî ñîmîdöp ap apjaköm,

⁶⁷ Pida mab run naböḡ mîdeia au nîḡöm, haga, “Ne u rö nöp Jisas bî Nasared nîbö u aip ajmîdan,” a ga.

⁶⁸ Hageia, Pida haga, “Ne nîhön hagabön? Manö hagabön u yad nîḡagpin,” a ga. Anig hagöm, hön yan arö nîḡöl gî, kîlakîł wiñ ala.

⁶⁹ Nîbi praj anîbu nöp, Pida nîp kauyan nîḡöm, nîbi bî mîdeila gau kalîp haga, “Bî i bî nîpe ap,” a ga.

⁷⁰ Hageia, Pida kauyan wasö ga.

Yöp magö ap mîdöm, nîbi bî urak mîdeila anîb gau, Pida nîp kauyan hagla, “Ne u rö nöp ram

* **14:63-64:** Lep 24:16; Jon 19:7

minöŋ Galili nibö u me, hon niŋbun ne abe bi nipe ap,” a gila.

⁷¹ Hageila, Pida haga, “Bi Kub niŋ midöp; piral hagnö, yip al pak linim. Pen niŋö yabił hagabin! Bi aniŋ hagabim u yad niŋagpin yabił!” a ga.

⁷² Aniŋ hagö niŋöl gi, kiłakił u kauyan wiñ ala. Wiñ alö, Pida Jisas nöd haga, “Kiłakił wiñ mihöp alagnab magö u, ‘Yad Jisas nip niŋagpin,’ a gimön, ij mi hau niŋan wai ñinabön,” a ga manö u niŋö, mög gö, miłöŋ kub ga.

15

Jisas nip dam Pailod midea u arla

(Mad 27:1-2,11-14; Luk 23:1-5; Jon 18:28-38)

¹ Hilim halö, bi God nip nan sabe gep bi kub gau löm, bi lo manö hag ñeb bi gau löm, bi manö ud asikep gau löm, Juda Kansol bi kub gau magöŋhalö löm, magöŋhalö manö hag gum göm, Jisas nip nagı löm, dam gapman bi kub Pailod midea u ud arla. *

² Dam arlö, Pailod Jisas nip haga, “Ne Juda nıbi bi kiŋ kale u aka?” ga. Hageia, Jisas haga, “Me ne hagpan me u,” a ga.

³ Bi God nip nan sabe gep bi kub gau Jisas manö kub hagöm manö ke ke iru nöp hagla.

⁴ Aniŋ gö, Pailod Jisas nip haga, “Nöp manö iru hagaböl u, ne pen manö riŋnap hagagnabön ar?” a ga.

⁵ Hagö, Jisas pen manö hagagö, Pailod gası iru yabił nöp niŋa. *

* 15:1: Luk 22:66 * 15:5: Ais 53:7; Mak 14:61

Juda nîbi bî gau hagla, “Jisas nîp mab ba laŋ al pak lîmön!” a gîla

(Mad 27:15-26; Luk 23:13-25; Jon 18:39–19:16)

⁶ Pen Juda kai Pasopa ñîñ kub u auö, pör am Rom gapman bî kub Pailod nîp hag nîñlö, kalîp bî nagîman kale hag nîñmîdal bî u nöp yîharîñ hag höñ yumîdöp.

⁷ Pen ñîñ anîbu, bî ap hib nîpe Barabas nîbi bî rîmnap ugalöm, Rom gapman aip pen pen göm, wip al pak lîla rö, kalîp nagî lîlö mîdeila.

⁸ Nîbi bî gau ap magum göm, Pailod nîp bî nagîman pör hag nîñmîdal rö hag nîñlö,

⁹ Pailod kalîp haga, “Juda kîñ kub kale u, kalöp hubîk yunam aka?” ga.

¹⁰ Nîhön gîñig: Pailod nîpe ke nîña, bî God nîp nan sabe gep bî kub gau, Jisas nîp yîharîñ mulu kal nîñla rö, nîp dap ñîla.

¹¹ Pen bî God nîp nan sabe gep bî kub gau, nîbi bî gau kalîp hagla, “Pailod nîp hagpe, Jisas wasö, Barabas nîp hubîk yunîm,” a gîla. Anîg gîlö, nîbi bî gau Pailod nîp hagla, “Barabas nîp hanîp hubîk yumön,” a gîla. *

¹² Anîg hageila, Pailod haga, “Anîg hagpîm u, pen bî anîbi kale Juda kîñ hon a gîpîm u, nîp nîhön gîñam?” ö ga.

¹³ Hagö, kale manö blätö göm hagla, “Nîp mab ba laŋ al pak lîmön!” a gîla.

¹⁴ Hageila, Pailod haga, “Nîpe nîhön gî naij gö, anîg gîñam?” ö ga. Anîg hageia pen kale blätö yabîl göm hagla, “Mab ba laŋ al pak lîmön! Mab ba laŋ al pak lîmön!” a gîla.

* 15:11: Ap 3:13-14

15 Pen Pailod, manö klö hagla anibu udöm, nibi bi gau kalip aij gan, a göm, Barabas nip yiharin hag yuöm, bi nipe rimnap kalip hagö, Jisas nip nagî löm, miñu magö pakla. Jisas nip pak pis gîlô niñöl gi, Pailod haga, “Nip dam mab ba lan al pak limim,” a ga.

*Ami bi gau Jisas nip hag jula
(Mad 27:27-31; Jon 19:2-3)*

16 Ami bi gau, Jisas nip dam gapna Pailod ram kub nipe u amöm, bi yam kale rimnap kalip wiñ allö aueila,

17 walij aîi mîlôbö ap, gapman bi kub gau rol gi midmidal rô Jisas nip rim ñöm, nan kalî kalî halö rimnap rik dapöm, kin rol gîpal usajîl bad rô ap göm, nip nabîc cög adö lan rol gi ñîla.

18 Rol gi ñöm, Jisas nip aîeb aîeb ñöl göm hagla, “Ne Juda kin kub pör nôp midmôn!” a gîla.

19 Anig hagöm, ur udöm, nabîc nipe paköm, nip kiñu al ñîla. Mideia söl au kugom yîmöm, kale kin nip gîmidal rô, nip ubör yîhön gîla.

20 Nip anig göl hag juöm, walij aîi mîlôbö nip rim ñîla u ud ju yuöm, walij nipe ke u yîm ñöm, mab ba lan al pak lînig ud arla.

*Jisas nip mab ba lan al pak îla
(Mad 27:32-44; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)*

21 Kale an au amöl gi, Aleksada Rupas madöl miñau nap kale Saimon, Sairini daun nîbö bi u, gau gi ajöm, apöm Jerusalem arnig areia u, nip nable paköm, klö göm, hagla, “Jisas mab kros u

ud kag gımön ud aru!” a gılö, udöm kalıp aip ara.
*

²² Anig göl amöm, Jisas nıp dam ram mınöñ au manö yöl hib Golgoda a gımıdal ka au amjakla. Golgoda manö it u “Wip Nabıc Cög Ij.”

²³ Amjaköm, nıp ñig wain ap udöm, marasın mö a gımıdal rımnap ud bıg ado malo göm, Jisas nıp ñıla pen ñıñaga.

²⁴ Jisas nıp mab ba lañ al pak löm, wañj nıp gau udöm, nıme lı ke ke udnig, sadu rö göl göm ucla.
*

²⁵ Sıdö hilim halö lım gı yuöm yöp audık galık aua magö u, Jisas nıp mab ba lañ cıpıt pak lıla.

²⁶ Cıpıt pak löm, nıhön gınig al pak lıla manö u, mab kros ba adö lañ kalı kılñ rıkla:

JUDA KAI KIÑ KALE ME I.

²⁷ Mañ anıbu, bı nan si udep mıhöp u rö nöp al pak lıla, ap mab böñ lap, ap mab böñ lap.

²⁸ Gıla anıbu, God Manö u kalı kılñ rıköm, gınaböl a gıla rö nöp gıla. Manö anıbu kalı kılñ rıköm hagla, “Nıp nıñlö, bı nan naij gep ap rö lınab,” a gıla. *

²⁹ Nıbi bı gau ap ran ap lugöl gı, Jisas nıp nıñöm, nabıc gor mar göm, nıp hag juöm hagla, “Ne, ‘God sabe gep ram u rıb wañ gem, ñın mıhöp nıgañ kauyañ gı lınabin,’ a gına u, *

³⁰ mıñi ne ke gımön, kamıñ arö, hon nıñun,” a gıla.

³¹ Bı God nıp nan sabe gep bı kub gau abe, bı lo manö hag ñeb bı gau abe, Jisas nıp u rö nöp

* 15:21: Ro 16:13 * 15:24: Sam 22:18 * 15:28: Ais 53:12

* 15:29: Sam 22:7; 109:25; Mak 14:58

hag juöm, kalip ke nöp pen hagö pen hagö göm hagla, “Nibi bi rimnap kalip gajip kamij arbal u pen uri nip ke gö kamij arnim rö lagöp.

³² Nipe pör hagöp, ‘Isrel nibi bi Mesaia midpin, Isrel Kin midpin,’ a göp rö, miñi nip au lañ cipit pak libal u, nipe ke u rö nöp urak aui auö niñun niñö hagöp, a gun, nip niñ udnabun,” a gila. Pen bi Jisas aip al pak lila mihau Jisas nip u rö nöp hag julö.

Jisas uma

(Mad 27:45-56; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

³³ Sidö añ aulik aua magö u, sibön göm, mid damöm, sidö gamij ga magö u kauyan mailö ga.

³⁴ Mailö gö niñöl gi, Jisas meg migan dap ranöm, wiñ al hagöm haga, “Eloi, Eloi, lama sabakdani?” ö ga. Hibru manö haga anibu manö it u, “God yad. God yad. Yip ai ginig arö gipan?”
*

³⁵ Hagö, nibi bi söl anib au mideila gau niñöm hagla, “Niñim! Ilaija nip wiñ alab,” a gila.

³⁶ Pen bi ap nan hain auebö rö bad ap udöm, ñig wain mani pro raubal migan yan rauöm, Jisas nip ñinö niñan, a göm, gamit mlö ap ud abös alöm, mideia adö lañ ñöl gi, haga, “Hon niñ midno, Ilaija apöm, nip ud asik dam minöñ it yan linab aka?” ga. *

³⁷ Anig hagöm, niñ midlö niñöl gi, Jisas wiñ kub alöm, uma.

³⁸ Magö anibu nöp, walij mlö kub God sabe gep ram magö raul migan yan ajön pit gila u, añ u pa bilili göm, ke ke lap lap aram migan hiik mideia.

³⁹ Bɪ ami gau abad mɪdmɪdöp bɪ kub u, mab kros ba an̄ aui adö au gɪlan̄ mɪdeia u, Jisas an̄ig hagöm uma u n̄n̄öm, nan n̄hön n̄hön ga gau n̄n̄öm, haga, “N̄n̄ö hagpal! Bɪ an̄bi God N̄ n̄pe yabɪ!” a ga.

⁴⁰⁻⁴¹ N̄bi iru nöp Jisas aip Jerusalem aula gau, apöm goɪ au mɪdeila. An̄ an̄bu, n̄bi m̄hau n̄gan̄ Jisas n̄p wög pro pro r̄mnap gɪ n̄m̄dal ram m̄n̄öj Galili. N̄bi Maria m̄höp m̄dailö; n̄bi hib alog an̄b m̄hau, ap Magdala daun n̄bö, ap Jems Josep madöl m̄hau n̄me kale u. N̄bi ap hib n̄pe Salomi. N̄bi an̄b gau magöñhalö n̄n̄ m̄dlö n̄n̄öl gɪ, Jisas uma. *

Josep n̄pe Jisas hañ roman̄ kabö m̄gan au r̄igöl ga

(Mad 27:57-61; Luk 23:50-55; Jon 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Josep bɪ Arimadia daun n̄bö, Juda Kansol kub bɪ gep ap, God n̄bi bɪ udöm abad m̄deinab n̄n̄ an̄bu abad m̄dmɪdöp. Bɪ an̄bu, rol God n̄p sabe gep n̄n̄ u, a göm, nan gɪ j̄n̄ geia. Jisas uma u n̄n̄öm, ram söl dugn̄ig gab, a göm, m̄ñi wip he ud asɪk dam r̄igöl gɪnam, a göm, p̄ñn̄ gaga; Pailod m̄deia u amöm, hag n̄n̄a.

⁴⁴ Hag n̄n̄ö, Pailod, Jisas hadö uma manö u n̄n̄öm, pa gɪñ göm, bɪ ami bɪ abad m̄dmɪdöp bɪ kub u n̄p w̄ñ alö, aueia, hag n̄n̄a.

⁴⁵ Hag n̄n̄eia haga, “M̄dönöp umöb,” a ga. An̄ig hagö, Pailod Josep n̄p haga, “Yau. Wip dam r̄igöl ḡmön,” a ga.

⁴⁶ Hagö, Josep waɪj rud kub ap rauöm, am wip he ud asɪk dap lugöm, waɪj u ud magöñhalö wam

* **15:40-41:** Luk 8:2-3

wam göm, dam kabö migan gisön nîbö nöp lu lîla kabö migan u rîgöl ga. Rîgöl göm, kabö halai kub ap ud gau ga gî damöm, wip rîgöl ajön u pîl ga.

⁴⁷ Maria Magdala aip, Maria Josep nîme u aip, nîñ mîdlö nîñöl gî, wip rîgöl gîla.

16

Jisas uraka

(Mad 28:1-8; Luk 24:1-12; Jon 20:1-10)

¹ Juda God nîp sabe gep ñîñ kale u ap padiö, Maria Magdala u, Maria Jems nîme u, nîbi Salomi u, wip he u wel lî ñun, a göm, am wel halîñ aij auep rîmnap rau dap lîlö hana.

² Ruö Sade ñîñ u, sîb halö uraköm, wip rîgöl gîla u areila.

³ Adan an au aramöl gî hagla, “Kabö kub wip rîgöl ajön pak pîl gîla u, an ud kîlîlî gî goî gau yunab?” ö gîla.

⁴ Anîg hagöm, amjaköm, nîñla, kabö kub wip rîgöl ajön pak pîl gîla anîbu, hadö lîlî gî am goî au mîdeia.

⁵ Nîñöm, migan anîbu hiîkîd amöm nîñla, bî praj walîj rud mîlöbö yîma ap, ñîmagö yîjîg lau adö asîk mîdeia. Nîp nîñöm pîñîñ gîla.

⁶ Pîñîñ geila, kalîp haga, “Pîñîñ gagmim. Yad nîñbin, kale Jisas bî Nasared nîbö, mab ba lan al pak lîla u nîp nîñnîg auabim. Pen nîñim! Nîpe aui mîdagöp. Nîpe mîdö nöp uraköm aröp. Nîp rîgöl gîla ka u nöp mîdöp aui ap nîñim.

⁷ Pen yîñîd ammil, bî nîpe gau Pida aip hagmil, ‘Jisas nîpe nöd amöm Galîli mîdeinab. Nîpe ke

kalöp nöd haga rö, kale am nipe niṇnabim aniḅ gau, 'a giṁil," a ga. *

⁸ Aniḡ hagö, niḅi gau aniṇiṇ gö, ñiṇ ma giḷ giḷ göm, wip riḡöl höṇ amöm arö göm, gi dö gi arla. Piñiṇ giḷa niṇjöm niḅi bi riṁnap kalip manö aniḅu hag ñagla.

Maria Magdala Jisas niṇ niṇa

(Mad 28:9-10; Jon 20:11-18)

⁹ Jisas umöm, ñiṇ wañiḡniḅö u uraköm, nöd yabiḷ amöm, Maria Magdala miḁeia au waiö lö, niṇ niṇa. Pen niḅi aniḅu niṇ nöd kiḡaki aiön pi unḅö mudun jiṇ u abaṇ al miḁeia niṇjöm Jisas hag höṇ yua.

¹⁰⁻¹¹ Nipe Jisas niṇ niṇjöm, am bi nipe gau miḡtöṇ gi miḁeila aṇ au amöm, Jisas kamṇiṇ miḁöp niṇ niṇbin, a gö, kale böṇ nöṇ umöb, a göm, manö niṇ u udagla.

Jisas bi nipe miḡhau adan aṇ au ammil niṇ niṇlö

(Luk 24:13-15)

¹² Hainö pen, Jisas bi nipe miḡhöṇ ram miṇnöṇ miḡan ap gi ajailö, Jisas bi unḅö ke rö löm apöm, adan aṇ au waiö lö, niṇ niṇmil,

¹³ am bi nipe riṁnap kalip hag ñilö u pen, niṇjö hagabil, a göm, manö kale udagla.

Manö aij yad u niḅi bi gau kalip hag ñimim, a ga

(Mad 28:16-20; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23; Ap 1:6-8)

¹⁴ Hainö mañ ap me, Jisas bi nipe unḅö agip laṇ u nan ñiṇeila aṇ au waiö löm, kalip hag göl

* **16:7:** Mad 26:32; Mak 14:28

gi haga, “Yad uraknö, nîbi bi rîmnap yîp waiö nîjöm, apöm kalöp hag ñilö, nîhön gîng pîral hagpal, urakagöp, a gîmim, nîjbim?” ö ga. *

¹⁵ Anîg hagöm, kalîp haga, “Kale manö aij yad u dam ram mînöng gau gau magöñhalö ammin, nîbi bi gau magöñhalö hag ñîmim. *

¹⁶ Nîbi bi an an, manö aij yad anîbu nîj udöm, ñîg paknaböl gau, kamîj arnaböl. Pen nîbi bi an an nîj udagnaböl gau, God kalîp manö kub hagö ilön udnaböl. *

¹⁷ “Nîbi bi manö yîp nîjöm, ‘Nîjö hagöp,’ a göm, nîj udnaböl gau, nan gagep rö gî naböl. Kîjaki aiön pî nan gau nîbi bi kalîp aban alnab gau, hib yad u hagöm, hag höng yunaböl. Manö yabî kale u arö göm, manö gîsön nîbö adö ap ke hagnaböl. *

¹⁸ Re gadgoî nîbi bi hauöp gau ud nîjöl, nan ap gö umagnaböl. Nan naij nîbi bi ñîjöm umbal gau rîmnap ñîjöl, nan ap gö umagnaböl. Pen nîbi bi nan gî nab gau, kalîp ñîmagö lîlö, kamîj lî nab,” a ga. *

God Jisas nîp udöm ram mînöng nîpe kumi kabö adö laj au ud ara

(Luk 24:50-53; Ap 1:9-11)

¹⁹ Bi Kub Jisas manö anîbu kalîp hag pîs gö nîjöl gi, God nîp udöm, ram mînöng nîpe kumi kabö adö laj au ud ara. Ud arö, God ñîmagö yîjîg nîp lau adö asîka. *

* **16:14:** 1Ko 15:5 * **16:15:** Ap 1:8 * **16:16:** Ap 2:38 * **16:17:** Ap 2:4; 8:7 * **16:18:** Luk 10:19; Ap 28:3-6 * **16:19:** Ap 1:9-11; 2:33-34

²⁰ Pen bi nipe gau amöm, Krais manö aij u ram
m+nöŋ gau gau magöŋhalö hag ñilö arö n+ŋöl gi,
Bi Kub, manö aij yad n+ŋö l+n+m, a göm, kalip aip
m+döm, klö ñö, nan gagep rö gau gila. *

* **16:20:** Ap 14:3; Hib 2:3-4

Manö Kamɨŋ
The New Testament in the Kobon Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kobon long Niugini

Copyright © 2005 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Kobon

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Mar 2025 from source files dated 31 Aug 2023

3850151d-322e-5e07-a069-b89a616a091d